

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Přínos pohádek pro předškolní děti

Vypracoval: Mária Olejníková
Vedoucí: Mgr. Eva Svobodová

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Přínos pohádek pro předškolní děti vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací na odhalování plagiátů.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat mateřským školám, které mi umožnily zrealizovat praktickou část mé bakalářské práce. Zvláště bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Evě Svobodové za ochotu, trpělivost, cenné rady a připomínky, kterými mi pomohla k tomu, abych zadané téma řádně zpracovala.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je Přínos pohádek pro předškolní děti. Cílem práce je zjistit, jak děti vnímají poselství v jednotlivých pohádkách. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole se zabývám pohádkou, její definicí, vývojem, druhy a jejími motivy. Druhá kapitola se zabývá přínosem pohádek pro předškolní dítě, zejména pak tím, jak pohádky chápe a vnímá. Za tímto účelem jsem rozebrala čtyři klasické pohádky, kde jsem zmínila jejich psychologický význam pro dítě předškolního věku. Ve třetí kapitole připomínám předškolní věk jako start k budoucímu čtenářství. Praktická část obsahuje návrh a realizaci týdenního projektu dvou pohádek: Červenou Karkulku a Perníkovou chaloupku. Při realizaci jsem zjišťovala, jaká poselství v pohádkách děti vnímají.

Klíčová slova: pohádky, předškolní dítě, poselství

Abstract

The topic of the thesis is The benefits of fairy tales for preschool children. The objective of the thesis is to find out how children perceive the message of the individual fairy tales. The thesis is divided into the theoretical and practical part. The theoretical part is divided into three chapters. In the first chapter it deals with the fairy tale, its definition, development, types and its motives. The second chapter deals with the benefits of fairy tales for a preschool child, especially with how the child understands and perceives fairy tales. For this purpose, I analyzed four classical fairy tales where I also mentioned their psychological significance for a preschool child. In the third chapter I remind that preschool age is a foundation for future reading. The practical part contains the suggestion and realization of the weekly project of two fairy tales: Little Red Riding Hood and Gingerbread House. During the realization I was trying to find out which messages children perceive in fairy tales.

Keywords: fairy tales, preschool child, message

Obsah

Úvod.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 POHÁDKA.....	9
1.1 Definice pohádky.....	9
1.2 Historie pohádky	9
1.3 Dělení pohádky	10
1.3.1 Lidová pohádka.....	10
1.3.2 Autorská pohádka.....	11
1.3.3 Kouzelná pohádka	12
1.4 Motivy v pohádkách	13
1.4.2 Jeden ze členů rodiny opouští domov.....	13
1.4.3 Postavy v pohádkách	13
2 PŘÍNOS POHÁDEK PRO PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ	14
2.1 Dítě v předškolním období.....	14
2.2 Dítě a pohádka	15
2.3 Psychologie v pohádkách	16
2.3.1 O perníkové chaloupce.....	17
2.3.2 O Červené Karkulce	18
2.3.3 Sněhurka a sedm trpaslíků	20
2.3.4 O Popelce.....	21
3 POHÁDKA JAKO CESTA KE ČTENÁŘSTVÍ	23
3.1 První setkání dítěte s literárním textem	23
3.3 Čtenářská gramotnost.....	24
3.4 Využití pohádky v mateřské škole	24

3.5 Metody pro práci s příběhem	26
II. PRAKRICKÁ ČÁST	28
4 VÝZKUMNÝ PROJEKT	28
4.1 Cíl výzkumného projektu	28
4.2 Výzkumný problém	28
4.3 Výzkumné otázky	28
4.4 Metoda.....	28
4.5 Realizace projektu	29
4.5.1 Charakteristika mateřské školy A a třídy	29
4.5.1 Charakteristika mateřské školy B a třídy	29
5 POHÁDKA ČERVENÁ KARKULKA	30
5.1 Příprava tematického celku	30
5.2 Realizace tematického celku Červená Karkulka	31
5.3 Vyhodnocení realizace tematického celku Červená Karkulka	40
6 POHÁDKA PERNÍKOVÁ CHALOUPKA	50
6.1 Příprava tematického celku	50
6.2 Realizace tematického celku Perníková chaloupka	51
6.3 Vyhodnocení realizace projektu Perníková chaloupka	61
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	73
SEZNAM PŘÍLOH	75

Úvod

„Bez pohádek si dětství vlastně ani nedokážeme pořádně představit. Na celém světě, ve všech kulturách a ve všech dobách se dětem vyprávějí příběhy, které se ve skutečnosti nikdy neodehrály“ (Černoušek, 2019, s. 7). Stejně jako Černoušek, tak i já bych si bez pohádek dětství nedokázala představit. Je to jeden z důvodů, proč jsem si téma s pohádkou zvolila pro svou bakalářskou práci. Druhým důvodem je, že jsem za dobu studia při pedagogických praxích v mateřských školách s pohádkami ráda pracovala. Myslím si, že pohádky do života předškolního dítěte bezpodmínečně patří. Pomáhají jim vysvětlit různé životní situace, se kterými se dítě může setkat.

Pedagogové v mateřských školách je rádi a často používají jako prostředek k předání informací. Při pedagogických praxích jsem se často setkávala s tím, že pedagogičtí pracovníci se zaměřili pouze na jedno konkrétní poselství, které pohádka nabízí. Na toto jedno poselství záměrně více poukazovali, aby ho děti více vnímaly. Proto je cílem této práce zjistit, jak je vnímáno poselství pohádky z pohledu samotného dítěte. Za tímto účelem jsou použity čtenářské kostky, které dětem pomáhají pohádku rozebrat více do hloubky.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývám samotným pojmem pohádka, jeho definicí, vznikem a dělením. Zaměřila jsem se hlavně na to, jak pohádku dítě vnímá a co mu může poskytnout. Pro potřeby projektu se zde zaměřuji na čtyři klasické pohádky, a to z psychologického hlediska. Na závěr připomínám pohádku jako start k budoucímu čtenářství. Praktická část obsahuje návrh projektů *Červená Karkulka* a *Perníková chaloupka*. Poté následuje realizace projektů a jejich vyhodnocení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POHÁDKA

1.1 Definice pohádky

Definice pohádky není jednoznačná, záleží na autorovi, jak na ni nahlížel a jakou jí dal důležitost. Níže uvedu některé příklady.

„Nejstarší theorie pohádky je Platonova: pohádky jsou povídačky chův“ (Čapek, 1931, s. 133).

„Pod název pohádka se zařazují literární texty, které vznikly na základě rozmanité palety starodávných vyprávění, vstřebávajících při své pouti světem rozličné bájně představy lidstva, nadčasové životní pravdy, zejména věčnou touhu po naplnění dobra a víru v kouzelnou moc slova“ (Čeňková, 2006, s. 107).

„Zábavný, zpravidla prozaický žánr folklorního původu s fantastickým příběhem“ (Mocná, 2004, s. 472).

„Pohádka je prazdroj vší poezie; v ní se projevuje původní lidová tvořivost a básnivost; staré hrdinné pověsti a národní mythy žijí dodnes v neporušené naivitě dětských pohádek“ (Čapek, 1931, s. 133).

1.2 Historie pohádky

O pohádku začal být zájem v 18. století. Někteří autoři jako např. Winckelmann nebo Herder se na ni dívali z vědeckého hlediska. Herder se domníval „že takováto vyprávění obsahují pozůstatky staré víry, která se vyjadřuje v symbolech“ (Franz, 1998, s. 168). Zatímco Moritz zařadil pohádky do poezie a nedával jim zásadní význam (Franz, 1998). Přestože byly pohádky v tomto století brány spíše jako lidová pověra (nebo je stejně jako Moritz lidé považovali za poezii), postupně začaly nabývat na významu jako prostředek k didaktickému využití. V 19. století začínají být pohádky vnímány jako jeden ze zdrojů lidové kultury. Toto tvrzení později vyvracely názory, že pohádky nejsou původní národní lidovou tvorbou, ale byly převzaty (např. Indie, Čína, Řecko) (Čapek, 1931).

Jedním takovým tvrzením byla migrační teorie. Ta tvrdí, že pohádky byly převzaty od různých národů a poté upraveny prostředím, ve kterém se nacházely, aby se shodovaly s danou oblastí. Jedním z hlavních představitelů této teorie byl Benfeye. Ten tvrdil, že pohádky mají svůj původ v Indii. Toto tvrzení rozšířila později finská teorie historicko-geografická. Ta hledá u pohádky nejen její původ, ale i to, kam se rozšířila. Sem můžeme zařadit pohádky z Egypta nebo arabských národů (Čeňková, 2006). Mezi takové motivy patří například námět pohádky O Popelce, který nalezneme v čínských, evropských i indiánských pohádkách (Čapek, 1931).

Etnografická teorie, která pochází z Anglie, hledá v pohádce její původ v pravěkých společných zvycích a tradicích. Představitelé této teorie byli Tylor a Lang. Ti se domnívali, že v pohádkách jsou pozůstatky mytologie a tehdejšího myšlení. Zjistili, že třeba v afrických, australských, ale i v asijských a amerických domorodých kmelech jsou stejné pohádkové motivy. Tato teorie již nevnímá pohádky jako dílo fantazie, ale přisuzuje jim funkci náboženskou. V psychologické teorii je pohádka vnímána jako výsledek, ze kterého se dají zjistit skutečné zážitky nebo sny. Moderní zkoumání uznává, že některé motivy pohádek pocházejí z různých zdrojů. Nemusí pocházet například z antiky. I lidová pohádka může mít vzájemnou závislost literárních námětů. Například v tištěné podobě (Čapek, 1931).

1.3 Dělení pohádky

V této části zmíním dělení vybraných pohádek a popíšu jejich znaky. Tyto skupiny pohádek zmiňuji proto, že v praktické části své práce se zaměřuji na klasické pohádky.

1.3.1 Lidová pohádka

Skutečná lidová pohádka není ta, kterou sběratelé zapisují, ale ta, kterou si lidé předávají ústně. Vzniká z potřeby příběh vyprávět a naslouchat mu. Z potřeby posluchače naslouchat natolik, že se od něj nemůže odtrhnout či se jím nechat pomalu uspat (Čapek, 1931). Podobné tvrzení uvádí i Sirovátka: „Lidová pohádka je epický prozaický žánr ústní lidové slovesnosti, jehož základem je umělecká fantastika nebo podobenství“ (Čeňková, 2006, s. 108).

Čapek uvádí, že lidovou pohádku dělíme na krátkou a dlouhou. Krátké pohádky mají jasný význam a poučení. Jsou stručné a mají v sobě intelektuální a logické myšlení. Do takovýchto pohádek zařazujeme bajky, historky o hloupých a chytrých lidech. Dlouhá pohádka nemá uspokojit pointou, ale jako celek. Z toho důvodu může mít komplikovanější děj. V něm se mohou objevit různé překážky nebo úkoly. Tyto komplikovanější děje posluchače více upoutají. Často také mají šťastný konec (1931).

Lidová pohádka nemusí být pouze ústně předávaná, jak tvrdili Čapek nebo Sirovátka. Může mít podobu zápisu ve formě literární adaptace. Čeňková (2006) ve své práci uvedla dělení lidové pohádky podle Šmahelové. Ta tyto adaptace rozdělila na dva typy:

1. „Klasická adaptace lidových pohádek – tato úprava reprodukuje ústní podání jako památku lidové tvořivosti se zachováním prvků folklorní poetiky. Základ tvoří sbírka Pohádky pro děti a domov bratří Grimmů. Představiteli u nás jsou K. J. Erben, M. Kulda, J. Š. Baar, J. F. Hruška, J. Š. Kubín, J. Horák, O. Sirovátka“ (s. 113).
1. „Autorská adaptace lidových pohádek – je složitější ji charakterizovat, ale v určité míře již začíná v úpravě lidové pohádky převažovat individuální tvůrčí složka nad folklorní předlohou. Šmahelová analyzuje tvorbu B. Němcové, V. Říhy, V. Martínka, F. Hrubína, J. Spilky, K. Dvořáčka, F. Lazeckého, J. Jecha, J. Drdy. Jde tedy o pozvolný přechod k volnějším zpracování lidové látky, a tudíž je tato autorská adaptace blízká autorské pohádce.“ (s. 113–114).

1.3.2 Autorská pohádka

„Jedná se o umělý příběh s pohádkovými rysy – nejčastěji s kouzelnými prvky – určený zpravidla dětem“ (Čeňková, 2006, s. 127).

Autorská pohádka je výsledkem tvůrčí osobnosti a myšlení autora. Daleko více se v ní objevují reálné prvky a civilizační změny. Tím se odlišuje od lidové pohádky. Kouzelné pohádky jsou součástí každodenní reality. Autorská pohádka počítá s tím, že čtenář už má nějaké zkušenosti s lidovou pohádkou. Užívá složitější a volnější schéma známé v povídce (Mocná, 2004).

Jedním ze znaků autorských pohádek je to, že zlo nemusí být vždy tvrdě trestáno. Zlý člověk má možnost své skutky napravit. Díky této změně má dítě možnost si uvědomit, že existuje možnost skutek napravit (Svobodová a Švejnová, 2011).

Nejznámějším spisovatelem autorských pohádek je Hans Christian Andersen. Ten je považován za zakladatele autorské pohádky. Sám byl autorem 156 pohádek. Motivaci čerpal z lidových vyprávění. Ty kombinoval se svými zážitky a prostředím, ve kterém se nacházel. Mezi jeho nejznámější pohádky patří Děvčátko se sirkami, Císařovy nové šaty, Ošklivé káčátko nebo Malá mořská víla. Jako prvního ho napadlo oživovat předměty využívané v běžném životě a umísťovat je do lidského prostředí. Na Andersena navázal Oscar Wilde (mezi jeho díla patří Šťastný princ). Wilde se na rozdíl od Andersena už neinspiruje folklórem. Tato inspirace se u něj vytrácí (Čeňková, 2006).

1.3.3 Kouzelná pohádka

„V kouzelných pohádkách vystupují nadpřirozené bytosti, trpaslíci, obři, čerti, vodníci, sudičky, víly a další“ (Svobodová a Švejnová, 2011, s. 108). Jsou to hlavně pohádky s nadpřirozenými prvky. Zvířata a věci mají buď lidské nebo kouzelné vlastnosti. Arne pojmenoval sedm kategorií, které se v kouzelných pohádkách objevují. Jsou to kouzelný odpůrce, kouzelný manžel/manželka, kouzelný úkol, kouzelný pomocník, kouzelný předmět, kouzelná síla/dovednost a ostatní kouzelné motivy. K těmto kategoriím měl Propp ve své práci Morfologie pohádky výhrady. Jednou z nich bylo to, že Arneho kategorie se často mísily. A zařazení textu do jedné z kategorií bylo velmi nejasné a nejednoznačné. Jedna pohádka se dala zařadit hned do několika kategorií. Sám Arne často nedodržel vlastní dělení. A u rozdělování pohádky dělal podtřídy. To Propp kritizoval a ve své práci zkoumal kouzelnou pohádku podle funkcí jednajících osob. Zjistil, že často opakovaná činnost v pohádkách je přiřazována různým postavám. Mezi takové funkce jednajících osob patří: Sestra posílá bratra pro lék, bratr se vydal na cestu. Nebo: Macecha posílá nevlastní dceru pro oheň, nevlastní dcera se vydává na cestu. I když jsou to dvě rozdílné pohádky, mají společnou vlastnost. V obou případech se musí hrdina *vydat na cestu*. Propp vymyslel dohromady jednatřicet funkcí (syžetů). Například škůdce se snaží oklamat svou oběť, aby se zmocnil jeho nebo jejího majetku,

nebo je hrdinovi něco zakázáno. Díky těmto funkcím, které pohádka obsahuje, je jednodušší zařadit pohádku k určitému typu (Propp, 2008).

1.4 Motivy v pohádkách

V této části zmíním vybrané motivy, které se v pohádce objevují.

1.4.1 Úvod

Úvod je součástí každé pohádky. Ta často začíná větou „Byla jednou jedna holčička... Byl jednou jeden zámek...“ pohádky taky mohou začínat „Bylo, nebylo... Kdysi dávno... Bylo to jednou, za devaterými horami a řekami...“ Málokdy začne pohádka úvodem – názvem města. Tento úvod se objevuje hlavně v indických pohádkách. Příběh v pohádce začíná obvykle harmonicky. Až pak začne pohádka pomalu gradovat. Začíná to tím, že se objeví nebezpečí nebo se člověk proviní. U dětských postav musí dítě prožít zážitek, díky kterému vyspěje a nebude potřebovat ochranu matky (Streit, 1992, Čapek, 1931).

1.4.2 Jeden ze členů rodiny opouští domov

V pohádkách se tento motiv objevuje v několika podobách. Jenou z nich je ta, že rodič opouští domov kvůli práci, která se odehrává často v lese. Nebo musí rodič odjet za obchodem. Nejen rodiče, ale i děti mohou opustit domov. Důvodem bývá návštěva nebo dostanou od rodičů práci. Například, že mají nasbírat jahody. Opuštění domova nemusí být pouze krátkodobá záležitost. V pohádkách se může objevit v podobě úmrtí jednoho z rodičů (Propp, 2008).

1.4.3 Postavy v pohádkách

Postavy v pohádkách vždy plní nějakou funkci. Mohou se objevit jako škůdce, oběť nebo hrdina (Propp, 2008). Hrdina v pohádce je představitelem kladných vlastností. Jsou to pokora, pravdomluvnost, statečnost, obětavost, oddanost a láska. Protikladem hrdiny jsou postavy, které symbolizují zlo. Ty jsou nositelem záporných vlastností. Mezi takové vlastnosti patří pýcha, žádostivost, lakota a zloba. Pohádkové postavy jsou ponižovány, někde zabloudí nebo se do něčeho zapletou. Pokud tyto strasti překonají, obrátí se vše nakonec v jejich prospěch. Takovýto sled obrazů umožňuje dítěti se ztotožnit s pohádkovou postavou a utvářet postoje (Streit, 1992). Obraz myslivce je

v pohádkách zobrazován jako sympatický, statečný a mužný. V příbězích má většinou roli zachránce. Nahrazuje roli ideálního otce. Slabí otcové se v ději příběhu vztahují do pozadí. Je to proto, že slabý otec pro rozvoj dítěte není ideálním vzorem. To platí hlavně pro chlapce, kdy je slabá figura otce neuspokojující (Černoušek, 2019).

Pohádkových příběhů je několik variant, které – díky jejich srovnávání – slouží jako inspirace pro archetypální analýzy lidské psychiky (Čeňková, 2006). Archetypové obrazy poskytují návod k porozumění procesům kolektivní psyché. Ty jsou ve své podstatě nevědomým faktorem a z toho důvodu je nelze přeložit jako obsah. Dají se ale popsat na základě vlastních psychologických zkušeností (Franz, 1998).

Archetyp je v pohádkách daleko jasnější než v jiném literárním žánru. Některé archetypy můžeme vnímat v podobě mužského a ženského stínu. Mužský stín se v pohádce může objevit v podobě stínu hrdiny. Taková postava se v porovnání s hrdinou jeví primitivněji a je instinktivnější. Postava však nemusí být morálně méněcenná a není povinností, aby hrdinu doprovázela. Ženský stín není v pohádkách častý, neboť u žen je větší rovnováha mezi „Já“ a stínem. Proto se také v pohádkách spíše objevují motivy o hodné a zlé sestře nebo maceše (Franz, 1998).

2 PŘÍNOS POHÁDEK PRO PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ

V této kapitole se nejdřív zmíním o vývoji dítěte v předškolním období, hlavně o jeho myšlení a vztahu k pohádkám. Následně rozeberu čtyři pohádky z psychologického pohledu. Tyto pohádky následně vypracuji v praktické části bakalářské práce.

2.1 Dítě v předškolním období

Předškolní období dítěte trvá od tří let věku a končí nástupem do školy. Každé dítě se vyvíjí jinak fyzicky i sociálně, z toho důvodu je nástup do školy mezi šestým až sedmým rokem věku. V tomto důležitém období života si dítě začíná prosazovat a upevňovat své místo ve společnosti. Postupně přestává být závislé na rodině a snaží se zapojovat do kolektivu svých vrstevníků. Snaží se s nimi komunikovat a začíná si osvojovat normy chování. V tomto období dítě poznává hlavně svět v nejbližším okolí a jeho pravidla. Myšlení takového dítěte je především názorné a intuitivní, tím pádem ovšem i nepřesné a nelogické. Pořád zde převládá egocentrismus. Dítě nechápe, že se dá věc

vnímat různým způsobem. Myslí si, že jeho řešení je správné. Jeho subjektivní pocit převládá nad názory ostatních. Dalším znakem je fenomenismus. Ten se u dítěte projevuje tím, že vnímá svět tak, jak ho vidí. Zaměří se pouze na nějaký aktuální obraz reality. Toto vnímání světa je pro dítě důležité, protože mu dává pocit jistoty. To, co právě vnímá, je opravdu tak, jak to vidí (Vágnerová, 2005).

Magičnost je u dítěte významná a jen těžko by se dala oddělit. Dítě má sklony si reálný svět zkreslovat fantazií (Vágnerová, 2005). Hranice mezi realitou a fantazií nejsou u dítěte ještě jasně vymezeny. „Dítě předpokládá existenci mechanismů nastolujících věci a děje tak, jak to ‚má být‘“ (Helus, 2009. s. 241). Mezi takové mechanismy můžeme zařadit dobré a zlé skutky, na jejichž základě je dobro odměněno a zlo potrestáno. Tento jev se často objevuje v pohádkových příbězích (Helus, 2009).

2.2 Dítě a pohádka

Hlavní funkcí pohádky je vnést dítěti smysl a řád. Dítěti se reálný svět může zdát chaotický, a právě pohádky mohou pomoci tomuto chaosu porozumět. Srozumitelný děj mu poskytuje obraz. Pomocí něj si uvědomuje, jak problém může řešit. Pro dítě je důležité uvědomění, že i ono samo prožívá strachy a různé těžkosti, které zažívají hrdinové v pohádce. Tito hrdinové se mohou pro dítě stát pozitivním vzorem při řešení životních situací (Svobodová a Švejnová, 2011). V pohádce můžeme najít spoustu informací. Může ukázat, jak lidi mezi sebou komunikují, poskytuje nám podvědomě i informace o přírodě či matematických zákonitostech. Díky těmto vlastnostem pohádka dává širokou možnost s ní pracovat (Černoušek, 2019).

Pro dítě je nejdůležitější období mezi čtvrtým a desátým rokem. V tomto období si utváří vzory kamarádů, rodičů a jiných lidí. Tyto vzory si na základě podvědomí připodobňuje (Streit, 1992). Herman (2008) považuje věk do šesti let za nejdůležitější etapu v životě. V tomto období se nám utváří až 85 % osobnosti. V pravé hemisféře mozku se nachází centra pocitů, intuice, přesvědčení, vůle a vztahů. Právě příběhy dokážou pravou hemisféru jednoduše oslovit.

„Jedním z nejvýznačnějších a nejzřetelnějších rysů lidových pohádek je jejich vysoká mravní hodnota“ (Lužík, 1944, s. 20). Pohádka dítěti poskytuje svědectví o mravních

zásadách. Tyto zásady se neobjevují pouze na začátku a na konci pohádky, ale i v jejím samotném ději. Můžeme si ho všimnout například v situacích, kdy je hrdina poučován (Lužík, 1944). Pohádkový příběh dítěti pomáhá pochopit morální hodnoty a pomáhá mu vytvořit vlastní hodnoty (Svobodová a Švejdrová, 2011). Mezi takové hodnoty můžeme zařadit dobro. Cakirpalooğlu (2004, s. 324) ve své práci zmínil dobro podle Bruggera: „Dobro je to, co může zdokonalit jsoucí, a proto je pro něj tím, oč je třeba usilovat“ (Brugger, 1994, s. 111). Opakem dobra je zlo. Jung je přesvědčen, že „zlo souvisí s narušeným vývojem jednotlivce, který animální složku vlastního bytí odmítá akceptovat“ (Cakirpalooğlu, 2004, s. 327). Poučovat děti o dobro a zlo je zbytečné. Děti těmto pojmům nerozumí. Aby jim porozuměly, musí být jasně vykresleny nejen ve srozumitelných činech, ale i jasně personifikovány v postavách (Černoušek, 2019). Nakonec dobro vždy zvítězí a zlo je potrestáno. Díky takto jasným obrazům dítě snáze chápe morální myšlenku příběhu (Streit, 1992).

Právě potrestání zla, které postava představuje, seznamuje děti se základními pravidly univerzálně lidského trestního kodexu: po přestupku přichází pocit viny a trest. Záporné postavy v pohádkách jsou mnohdy krutě potrestány: jsou upáleny, část těla je jim uříznuta nebo je jejich postava jednoduše eliminována ze světa. Právě eliminací postavy se posilují vnitřní složky dětského já, ale i prosociální pohnutky a společenské jednání (Černoušek, 2019).

Dvořáková (2008) ve své práci zmínila, jak na morálku nahlížel Nucci. Ten se domníval, že se morálka a sebe-systém vyvíjí až do středního dětství. Dítě si v tomto období začíná vytvářet morální situace. Ty alespoň částečně odrážejí jeho povědomí o tom, co je například správné ve vztahu k sobě samému. Dokáže akceptovat pravidla společnosti, například při řešení konfliktů. Spravedlnost a dobro vnímá na základě osobních hodnot a názorů. O jeho morálním úsudku rozhoduje hlavně jeho sebevědomí a etika (Hass, 1999).

2.3 Psychologie v pohádkách

V této části rozeberu z psychologického hlediska čtyři pohádky: O Popelce, O Červené Karkulce, O perníkové chaloupce a Sněhurku a sedm trpaslíků, nad kterými se zamýšleli Bettelheim a Černoušek. Černoušek (2019, s. 12) definoval klasické pohádky takto:

„Klasické pohádky odpovídají na některé základní psychické potřeby rozvíjejících se dětí a souzní s nimi. Většinou na takové potřeby, které nemohou být ovlivněny dobou, v níž děti vyrůstají, které jsou v podstatě stále totožné: například vztah k rodičům, vztah k sourozencům“ Pohádky nepoukazují pouze na mezilidské vztahy, ale i na potřeby lásky, zvládnutí strachu a na potřebu rozvíjet pocit životního smyslu (Černoušek, 2019).

2.3.1 O perníkové chaloupce

Příběh O perníkové chaloupce je příběh o dvou domovech. Konkrétně o dvou protikladných pohledech jednoho domova a také o sourozenecké solidaritě. Pohádka začíná realisticky, kdy rodiče dětí jsou tak chudí, že přemýšlejí nad tím, zda vůbec dokážou děti ještě uživit. To poukazuje na možné následky dlouhodobé a špatné ekonomické situace. Rodiče v této pohádce ztrácejí základní rodičovské hodnoty. Pohádka ukazuje, jak dlouhodobé hladovění vyvolává pocit úzkosti a strachu. Díky těmto prožitkům je pohádka oblíbená. Představuje ozvěnu pocitů, které se dají těžko vyjádřit (Černoušek, 2019).

Do sedmi let se dítě duševně odděluje z rodičovské říše. Chce mít vlastní osobnost a nebýt pouze kopií. Toto oddělování symbolizuje první část pohádky. Otec odvede děti do lesa, který představuje cestu životem. Jelikož děti ví, že rodiče stále potřebují, hledají správnou cestu zpět. V pohádce je toto znázorněno tím, jak Jeníček pouští na zem bílé kamínky, aby našli cestu zpátky (Streit, 1992). Nakonec se v něm opět objeví úzkost z hladovění. Ta se projevuje v podobě, kdy Jeníček použil potravu jako řešení problému. Proto se pak děti cítí bezmocní, jelikož jejich řešení problému, jak se dostat zpátky domů (drobečky chleba), zklamalo (Bettelheim, 2017).

Jeníček v pohádce objeví zárodky mužnosti. Ta se projeví, když nezapomene vyznačit cestu kamínky, a posléze tím, že dokáže vylézt na vysoký strom, aby se rozhlédl. Zde nastává hlavní zlom v pohádce. Ztracené děti v temném lese, kde pociťují úzkost, se vydají za světlem a objeví chaloupku, která je z jídla. Z toho, co se jim v původním domově dostatečně nedostávalo (Černoušek, 2019).

Matka představuje zdroj potravy a ochrany. Z toho důvodu se pro děti stala nemilující a sobeckou matkou, protože už není ochotná uspokojit jejich orální potřeby. Perníková chaloupka představuje symbol matky, která jejich potřeby uspokojí (Bettelheim, 2017).

To se přeruší vstupem ježibaby. Stává se z ní symbol reprezentující zlou, špatnou stránku mateřského principu. Zpočátku se ježibaba zdá být dobrá, protože uspokojuje potřeby dětí. „Ráj z perníku“ je iluzí splněného přání a stává se lekcí z nebezpečí, jež představuje rychlé a nenáročné uspokojování potřeb (Černoušek, 2019).

Ježibaba zavře Jeníčka, který plnil funkci myslitele, do chlívku. Mařenku, jež představuje sílu citlivé duše, nutí, aby splnila její pokyny (Streit, 1992). Aby děti přežily, musí oba sourozenci spolupracovat. Tak se díky důvtipu společně zbaví ježibaby. Ten spočívá v tom, že ježibabě udělají to, co ona chtěla udělat jim (Černoušek, 2019).

Sourozenecká solidarita v pohádce dítěti ukazuje, že se může spolehnout na vznikající vrstevnická pouta a pomoc kamarádů při řešení problémů. Děti si mohou díky pohádce uvědomit, že řadu problémů dokážou řešit samy, bez vstupu a pomoci rodiče. Zjistí, že dovedou řešit problém bez rodičovské kontroly a naučí se ocenit kolektivní řešení problému. Toho si můžeme všimnout u Jeníčka i Mařenky. Díky tomu, že překonali strach, úzkost a uměli spolupracovat, dokázali společně ježibabu přemoci (Černoušek, 2019).

2.3.2 O Červené Karkulce

Pohádka poukazuje na pubertální hledání, které se týká rostoucích dívek v době, kdy začínají být ženou. Mužské ego je v pohádce rozděleno mezi dobro a zlo. Zlo má podobu vlka a dobro představuje myslivec. Karkulka není předškolní dítě, jako byli Jeníček a Mařenka. Je vyspělejší, ale pořád není dospělá. Dokáže spoustu věcí vykonávat sama a lesa se nebojí. Na rozdíl od Jeníčka a Mařenky vyrůstá Karkulka v mírumilovné atmosféře. Je slušně vychovaná, má touhu poznávat svět. Na cestu k babičce se vydává dobrovolně a již ji neovládá představivost, kterou může ovládnout úzkost a strach z neznáma. Začíná ale pociťovat tělesné a duševní změny. Probouzí se u ní sexualita. Neumí se orientovat v mezilidských vztazích k opačnému pohlaví, a to například v situaci při svádění. To je v pohádce symbolicky znázorněno, když se potká s vlkem (Černoušek, 2019).

Vlk je v pohádce zobrazován z historického opodstatnění. Ve středověku lékařské myšlení uznávalo v rámci předpsychiatrického vědění diagnostickou kategorii lykantropie - „lycos = vlk, anthropos = člověk. Ta představovala jednu z forem maniomelancholického onemocnění. Poukazovala na metamorfózu člověka ve zvíře vůbec. Metamorfovaný člověk ve zvířeti odhaloval především temné a pudové stránky lidské osobnosti. Lykantropie byla chápána jako těžká forma psychotického duševního onemocnění“ (Černoušek, 2019, s. 153–154).

Myslivec a vlk představují opačné mužské aspekty. Zatímco vlk má egocentrické, asociální a násilnické sklony, myslivec je představitelem pozitivní otcovské autority. Ta poskytuje záchranu, zodpovědnost a spásu. Setkání Karkulky s vlkem a myslivcem je pro ni důležité. Tyto opačné pohledy pomáhají symbolicky předznamenávat potencionál a zkušenosti dívky. Vlk představuje nebezpečí svedení. Dívka se musí připravit nejen na to, že potká vysněného hrdinu, ale je konfrontována s možným nebezpečím, které dospívající dívku může potkat (Černoušek, 2019).

V pubertě se znovu objevuje oidipovská tužba. Ta se projevuje touhou svést otce a být jím svedena. V Karkulce tohoto otce ztvárňuje vlk (Bettelheim, 2017). Takové nebezpečí ukazuje pohádka při scéně, kdy vlk leží v babiččině posteli. Například ve verzi od bratří Grimmů leží Karkulka s vlkem v posteli a ptá se ho, proč má tak velké oči, uši a nos. Dívka se pokouší zjistit, co při první sexuální zkušenosti může pocítit. Vnímá směs emocí, jako jsou údiv, překvapení, zvědavost a obava. Pohádka neukazuje přímý rozvoj erotických zkušeností, pouze poukazuje na nebezpečí vyplývající z hluboké fascinace vlastními pudovými přáními. Část pohádky, kdy je Karkulka v břiše, symbolizuje období hledání a postupného sebeuvědomování. Následné vysvobození je pro děti symbolem „druhého zrození“. Symbolika znovuzrození znamená novou životní cestu. Z Karkulky se stává mladá žena, která je připravena na životní nároky a úkoly (Černoušek, 2019).

I když má pohádka mnoho symbolů spojených se sexualitou, dětská mysl tyto symboly na vědomé úrovni nevnímá. Na vědomé úrovni děti vnímají, jak je špatné neuposlechnout rodiče, kteří je pověřili důležitým úkolem, a jaké to může mít následky (Bettelheim, 2017).

2.3.3 Sněhurka a sedm trpaslíků

Sněhurka je příběh o žárlivosti a rivalitě mezi matkou a dcerou. V období puberty může být vztah matky s dcerou až vyhrocený. Dále se ve Sněhurce objevuje narcismus a práce všedních dnů (Černoušek, 2019).

V příběhu se objevuje místo matky macecha. Je to proto, že příběh řeší z pohledu vývojové psychologie vztah žárlivosti matky na dceru. Pokud by macecha nebyla v roli náhradní matky, pak by její následné jednání v dítěti vyvolalo silné emoce a úzkost. Macecha je od začátku vůči Sněhurce chladná. Mateřské city se nesnaží ani předstírat. Je zaujata pouze sama sebou a svou krásou. Ta jí ale postupem času opouští. Otec Sněhurky se z příběhu vytrácí a nehraje v něm žádnou roli (Černoušek, 2019).

Hlavním námětem příběhu je narcismus. V příběhu o Sněhurce se jedná o narcismus hlavně královny, ale zčásti i Sněhurky. V případě královny je její narcismus symbolizován kouzelným zrcadlem, které potvrzuje její krásu. U Sněhurky se narcismus neobjevuje v takové míře jako u královny. Je ale patrný v části příběhu, kdy se chce královna lstí Sněhurky zbavit. Dvakrát nabídne Sněhurce předmět, který jí pomůže být krásnější, a Sněhurka pokušení podlehne (Bettelheim, 2017).

Narcistické lidi můžeme definovat takto: „Žijí v exaltované sebelásce a druhé lidi potřebují jen k věčnému potvrzení velkoleposti a jedinečnosti“ (Černoušek, 2019, s. 103). Tento typ člověka nenavazuje mezilidské vztahy, aby utvářel přátelství. Potřebuje pouze, aby mu někdo potvrdil, jak je dokonalý a nenahraditelný. Tuto úlohu v příběhu plní kouzelné zrcadlo. Samotný obraz v něm je symbolem a znázorněním narcismu. Když královna jednoho dne dostane od zrcadla odpověď, že už není v celém království nejkrásnější, sdělení je pro ni nepřijatelné a rozčílí ji. Objeví se v ní „narcistický vztek – intenzivní duševní proces, který stravuje všechny mentální rezervy a potenciality do jednoho jediného přání: zničit a naprosto anihilovat původce narcistického zklamání“ (Černoušek, 2019, s. 104). Vztek pak vede k tomu, že královna nejdříve zničí zrcadlo a následně se upne na fantazii, jak odstraní Sněhurku. Nejprve královna poslala myslivce, aby Sněhurku zabil v lese. Následně měl přinést její plíce a játra. Ty chtěla poté sníst, jelikož byla přesvědčená, že díky tomu získá její krásu.

Myslivec úkol nesplnil a královně dal srnčí orgány (Bettelheim, 2017). Díky tomu je jeho role v pohádce chápána jako role ochránce (Černoušek, 2019).

Sněhurka nakonec najde útočiště u trpaslíků. Ti jí pomáhají vytvořit nový domov. Sněhurka dostává na starost „vlastní“ domácnost a stará se o trpaslíky. Je jí tak poskytnuta samostatnost a možnost vést sama domácnost (Černoušek, 2019).

Trpaslíci reprezentují sedm dní v týdnu, kdy pracují bez dne odpočinku. Sněhurka u trpaslíků musí pracovat, aby dobře vyspěla. Dalším vysvětlením, proč bylo trpaslíků sedm, je to, že představují sedm nebeských těles a známé kovy (Bettelheim, 2017). I přesto, že si vezmou Sněhurku k sobě a poskytují jí ochranu, nejsou pro ni mužskou autoritou (Černoušek, 2019).

Královna nakonec Sněhurku obelstí otráveným jablkem. Půlka jablka je bílá jako sníh a druhá polovina červená jako krev. Tím, že sní červenou půlku, dítě v ní zemře a ulehne do skleněné rakve (Bettelheim, 2017). Sněhurka ulehne a „děvčátko“, kterým byla, přestává existovat. Trpaslíci jí uloží do skleněné rakve a truchlí kolem ní. Rakev je zde symbolem znovuzrození. Tím, že princ Sněhurku probudí polibkem, ukončí proces jejího dospívání (Černoušek, 2019).

2.3.4 O Popelce

„Žádná jiná pohádka nepopisuje tak výstižně niternou zkušenost malého dítěte sužovaného sourozeneckou žárlivostí, které se cítí beznadějně zavržené bratry a sestrami, jako ‚Popelka‘ a její verze“ (Bettelheim, 2017, s. 289).

Příběh Popelky je hlavně o sourozenecké rivalitě, se kterou se dítě může setkat i ve svém životě. Rivalita nemusí být pouze sourozenecká. Může se projevit mezi vrstevníky nebo dokonce i mezi rodičem a dítětem (Černoušek, 2019).

Příběh neukazuje pouze na vznik a průběh problému, ale i to, jak se postavy cítí a jaké následky může rivalita mít. Tím, že nevlastní matka upřednostňuje své vlastní děti nad Popelkou, dává dítěti možnost k zamyšlení, zda i ono se v takové situaci ocitlo. Jedním takovým případem může být rodič, který dá v určité situaci přednost potřebám mladšímu z dětí, popřípadě naopak (Černoušek, 2019). Podobně jako ve Sněhurce, tak i v Popelce nefigurují skutečné sestry ani matka. Díky tomu se dítě může do situace

lépe vžít a nemusí se bát situace, že by se jejich rodina zachovala stejně jako rodina Popelky. Pohádka se díky tomu může použít nejen jako vyprávění před spaním, ale jako terapeutický prostředek, díky kterému si dítě uvědomí své pocity a získá návod jak je řešit (Černoušek, 2019).

Popelka je vzor ctnosti, dobra, nevinnosti a krásy. Její jméno může mít hlubší význam než jen ponižující označení ze stran macechy a nevlastních sester. „V dávných dobách bylo postavení strážkyň ohniště – vestálek – jedním z nejoceňovanějších, ne-li přímo tím nejvyšším ženě dostupným postavením“ (Bettelheim, 2017, s. 309). Vestálky byly nejen strážkyněmi krbu, ale musely být i čisté. Pokud vestálky plnily svou roli správně, vstupovaly do výhodných manželství (Bettelheim, 2017).

Dalším motivem pohádky je problém s čistotou a uklízením. Dětem trvá dlouho, než se v nich tyto návyky vypěstují. S čistotou nesouvisí pouze čistota těla, ale i životního prostředí. Děti ale uklízení nevyhledávají. Než se v nich vyvine smysl pro pořádek, musí se k tomu nutit. Děti tuto aktivitu berou za zbytečnou, nudnou a ponižující. Popelka byla nucena k uklízení a k podřadným úkolům. V rodině měla nejnižší postavení jak v domácnosti, tak v rodině (Černoušek, 2019).

S princem se Popelka setká třikrát. Číslo tři zde symbolizuje realistickou potřebu a nutnost vyzkoušet princovu lásku. „Láska sice vzniká na první pohled, ale opatrná dívka otestuje sílu a moc lásky několikanásobným odkládání toho, co má zákonitě přijít jako vyvrcholení milostného vzplanutí“ (Černoušek, 2019, s. 71). Popelka netestuje jen lásku prince, ale i sebe. Proto se na bál vrací třikrát (Černoušek, 2019).

„Malá noha působí v nevědomí sexuálně přitažlivě, platí to ale pouze ve spojení s krásným nebo cenným střevícem, do kterého se obuje“ (Bettelheim, 2017, s. 327). Střevíček není pouze nástroj prince, jak Popelku najít. Symbolizuje i vítězství dobra nad zlem (Černoušek, 2019).

Popelka musí nejdřív přetrpět zlé chování a ošklivé narážky ze strany nevlastní rodiny, ale jakmile všechno přetrpí, shledá se s princem a je šťastná. Nevlastní sestry a matka jsou potrestány (ať už zmrzačením v podobě useknutého palce nebo paty, popřípadě jiným trestem). Přehnané chování ze strany nevlastní rodiny je záměrné, aby se dítě mohlo lépe vžít do situace s Popelkou (Černoušek, 2019). Dítě si může říct, že stejně

jako Popelka, tak i ono, když všechno překoná, se nakonec dočká svého šťastného konce. Se zlými postavami se dítě ztotožňuje velmi málo, ale i v tomto případě by se daly tyto postavy v pohádce dát za vzor následků takového chování (Černoušek, 2019).

3 POHÁDKA JAKO CESTA KE ČTENÁŘSTVÍ

3.1 První setkání dítěte s literárním textem

Od útlého dětství hraje předčítání a vyprávění důležitou roli. Pohádky se stávají podnětem pro rozvoj fantazie, představivosti, vnitřního dialogu a k rozmluvě o textu pohádky. Pohádka se nemá jen předčítat, ale má se o ní s dítětem i mluvit. Čtení tak prohlubuje rozvoj řeči předškolního dítěte při čtení textu (Lepilová, 2014). Dítě se v předškolním věku setkává s podněty umělecké slovesnosti různě. Může se s ní setkat v podobě říkadla, rozpočítadla, písňe, ale i pohádky. V literatuře se může objevit v podobě obrázkové knížky – leporela (Chaloupka, 1982).

Tvorba literárního povědomí začíná klíčit v období, kdy dítě postupně přechází od senzomotorického období k napodobování a symbolické funkci. Tento zlom nastává kolem čtvrtého až pátého roku. První setkání s literárním dílem v předčtenářském věku je hlavně nepřímé. Dítě potřebuje zprostředkovatele mezi ním a psaným textem (Chaloupka, 1982). Vyprávění nebo alespoň předčítání pohádek je pro dítě nenahraditelné. Vyprávění slouží k tomu, aby obraznost slova vyvolala skryté obrazy imaginace dětské psychiky (Černoušek, 2019).

Dětský zájem o předčítání a vyprávění tkví z citového zaujetí. Dítě při čtení knihy vyhledává společnost osoby, která je mu blízká. Předlohy a ilustrace pohádky pomáhají podněcovat touhu si knížku prolistovat. Obrazová ilustrace uměleckého vyprávění je jedním z podnětů k rozvoji fantazie dítěte. Samotné ilustrace pak aktivizují vyprávění dětí nezávisle na tom, zda dítě umí číst, nebo ne. Díky tomu má větší potřebu k hledání souvislostí a hlubšímu prožitku textu (Lepilová, 2014). Pokud se dítěti vybere literární text určený přesně pro danou kategorii věku dětí, pak splní veškerá očekávání čtenářství: v rovině obsahové, ale i v rovině emocionální (Zachová, 2013).

Hlavním faktorem, jenž ovlivňuje čtenářství dítěte předškolního věku, je rodina. Pokud sami členové rodiny mají ke čtenářství kladný vztah, tak si stejný vztah vytvoří i dítě.

Podnětné prostředí čtenářskou kultivaci prohlubuje. Volbu knihy výrazně ovlivňuje její popularita, přátelé nebo divácký zážitek z jejího filmového zpracování. Dalším faktorem, který ovlivňuje dětské čtenářství, jsou knihovny. Důvodem je to, že dětské knihy jsou mnohdy pro rodinu finančně náročné. Knihovny jsou proto ideálním řešením. Dětská oddělení veřejných knihoven mají velký výběr a dítě si může vybrat samo (Toman, 1999).

3.3 Čtenářská gramotnost

„Gramotnost je nejčastěji chápána jako osvojená soustava vědomostí, dovedností a návyků pro čtení a psaní a postojů k nim“ (Doležalová, 2010, s. 10).

Gramotnost tvoří čtyři složky komunikace: psaní, čtení, mluvení a naslouchání. V mateřské škole se předškolní dítě setká se čtenářskou pregramotností. Její úroveň a kvalitu ovlivňuje sociální prostředí a zrání organismu dítěte. Čtenářskou pregramotnost si dítě postupně osvojuje při spontánních aktivitách v sociálních situacích. Příkladem takové situace je napodobování čtení a psaní. Pokud se dítě nachází v prostředí, ve kterém rodič nebo vzor dítěte tyto činnosti používá, tak se je snaží napodobit (Doležalová, 2010).

Gramotnost souvisí i se sdělováním obsahů. Do takových obsahů patří čtení. To pomáhá dětem získat zkušenosti a podněcuje je zahájit diskusi o přečteném textu. Na přečtený text se mohou navázat aktivity typu dramatizace, hry nebo výtvarné činnosti, které dítě dál rozvíjí. Rozvoj čtenářské pregramotnosti by měl probíhat komplexně. Jednou z podmínek umožňujících její rozvoj je pozitivní psychosociální klima, individuální přístup k dítěti a udržení zájmu o gramotnostní činnost (Doležalová, 2010).

3.4 Využití pohádky v mateřské škole

V mateřské škole se charakterizuje oblast literární výchovy dítěte dvěma pojmy: výchovou literatury a výchovou k literatuře. Ty se týkají výchovy zájmu dítěte o literaturu a postupného seznamování s literárními texty (Chaloupka, 1982).

„Práce s příběhem v rámci předškolního vzdělávání má mnoho různých podob a forem“ (Svobodová a kol., 2010, s. 133). Při práci s příběhem není důležité, že se příběh líbí pedagogovi. Důležité je, co příběh může dítěti nabídnout. Pedagog si

zkonkretizuje cíle z RVP PV na základě konkrétního příběhu a skupiny dětí, se kterou bude pracovat. Je důležité, aby si pedagog uvědomil, že se při práci s příběhem nemusí striktně držet daného textu. Může dětem dát prostor příběh dotvářet, vymyslet, jak mohl začít nebo skončit. Práce s příběhem nabízí několik podnětů, jak ho obohatit: spontánní hry, pohybové činnosti nebo grafomotorická cvičení (Svobodová a kol. 2010).

K rozvoji čtenářské pregramotnosti může pedagog v mateřské škole kromě knih použít i různé pomůcky. Mezi takové pomůcky můžeme zařadit pohádkový kufřík. Jedná se o obrázkové papírové divadlo. Při čtení zleva doprava dává základ prvnímu čtení (Nádvorníková a kol., 2019).

Tomášková uvádí (2015, s. 20): „Mateřská škola by měla zajistit čtenářsky podnětné prostředí, aby správným směrem rozvíjela budoucí čtenáře s kladným vztahem ke knihám a ke čtení.“ Mateřská škola může podnětné prostředí zajistit například takto (Tomášková, 2015):

1. Číst dětem nejen před odpoledním spánkem. Důvodem je skutečnost, že se při tomto čtení děti aktivně nezapojují. Část dětí při čtení usne, a tak nemá možnost si poslechnout příběh do konce. Proto je vhodné zařadit čtení i během dne, aby se mohly děti nad textem zamyslet, popřípadě příběh samy dokončit nebo aby se jim mohly vysvětlit nové pojmy.
2. Mít ve třídě dětskou knihovničku, kterou děti mají k dispozici. Měla by obsahovat nejen dětskou literaturu a časopisy, ale i naučnou literaturu, jako jsou dětské encyklopedie nebo knihy o přírodě. Následně s dětmi o knihách diskutovat a zajímat se, proč si vybraly konkrétní knihu.
3. Dramatizovat pohádky, které děti znají.
4. Vytvořit společné leporelo nebo knihu. U této činnosti se děti nejen seznámí s tím, co vše je potřebné k výrobě knihy, ale i to, kolik práce a času to obnáší. Text příběhu by měly děti znát a společně si namalovat jednotlivé obrázky k ději, které se následně spojí. Takto spojené obrázky slouží jako společné leporelo a z dětí se stanou autoři a ilustrátoři.

3.5 Metody pro práci s příběhem

Vyprávění příběhů

Tato technika ovlivňuje život předškolního dítěte i klimatu a atmosféry ve třídě. Při vyprávění příběhu zpravidla pojmenujeme postavu a nastolíme problém, do něhož se postava dostane a který musí řešit (Svobodová a Švejdrová, 2011). Vyprávění je nejpřirozenější formou, kdy s dětmi udržujeme oční kontakt. Pak můžeme i reagovat na jejich prožitky (Svobodová, 2011). Při práci s příběhem se mohou využít čtenářské strategie. To jsou vědomé postupy a metody, které umožní posluchači lépe pochopit smysl textu. Propojování nebo hledání souvislostí nabádá posluchače k tomu, aby si uvědomil, jak text souvisí s jeho dosavadními zkušenostmi. Posluchač může hledat souvislost i s jinými texty, které již zná. Vizualizace vychází z vytvoření představ prožitkem na základě informací z textu. Představuje si například, jak může daná věc z textu vypadat, vonět nebo chutnat. Předvídání je odhalováním dalšího vývoje děje na základě informací a skrytých významů vyplývajících z textu. S předvídáním souvisí i usuzování. To zase souvisí s odhalováním skrytých významů. Na základě zkušeností si posluchač vytvoří úsudek. Hodnocení obsahuje zaujetí postoje k chování postavy z textu. Shrnutí je poslední čtenářskou strategií. Jejím cílem je vystihnout základní myšlenky vyplývající z textu a dokázat je vyjádřit (Nádvorníková a kol., 2019).

Čtenářské kostky

Pomáhají dítěti se hlouběji ponořit do textu a lépe mu porozumět. Šest kostek obsahuje celkem 36 otázek. Ty si čtenář před, v průběhu a po čtení pokládá. Pomocí těchto otázek je veden k různým čtenářským strategiím. Žlutá kostka se používá před čtením textu. Dává dítěti možnost se zamyslet nad knihou ještě dřív, než ji začneme číst. Zelená kostka se používá v průběhu čtení. Text se rozdělí podle potřeby. Když se přečte určitá část textu, hodí se kostkou a odpovídá se na danou část textu, která se četla. Pomáhá k zamýšlení nad samotným textem. Může se zde objevit i vztah čtenáře k textu. Oranžová kostka se použije po jeho přečtení. Slouží ke shrnutí textu a nabádá čtenáře k myšlenkovým operacím, například k tomu, jak může příběh dál pokračovat. Kostky pomáhají dítě vést ke čtenářským strategiím (Čtenářské stránky, 2021).

Dramatická výchova

Dramatická výchova patří do oblasti činnostního učení. Dítě aktivním poznáváním získává zkušenost potřebnou do dalšího života. Činnost by měla mít charakter hry. Pedagogové mohou při práci s textem použít tyto metody: narativní pantomima, simultánní pantomimická ilustrace a hra v roli.

Narativní pantomima je součástí pantomimických metod a technik. Vychází z dětské spontánní hry, kdy děti napodobují činnost jiných lidí. Tato metoda pomáhá dětem zapojit verbální i pohybovou paměť, ale také lépe prožít a pochopit vyprávěný děj. Pokud celá skupina předvádí daný děj, dítě může vidět různé varianty a možnosti, jak ho znázornit. Výběr textu je důležitý. Měl by obsahovat dostatek situací, které se dají znázornit (Svobodová a Švejdvová, 2011).

Simultánní pantomimická ilustrace je technika, která je důležitá v oblasti předškolního vzdělávání. Používá se k ilustrování říkadel, rituálů nebo písniček. Můžeme s ní ilustrovat krátké vyprávění (Svobodová a Švejdvová, 2011).

Hra v roli vzniká ze spontánní hry předškolního dítěte. Dělí se na simulaci: dítě hraje samo sebe v nereálné situaci. Alterace: Dítě hraje nějakou postavu, ale hraje ji tak, jak by se zachoval v dané situaci on. Charakterizace: Dítě ztvární jak postavu, tak i její chování (Svobodová a Švejdvová, 2011).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROJEKT

4.1 Cíl výzkumného projektu

Cílem výzkumného projektu je zjistit, jak děti předškolního věku vnímají poselství v pohádkách. Za tímto účelem jsem vypracovala dva tematické celky, ve kterých budu pracovat se dvěma klasickými pohádkami: O Červené Karkulce a O perníkové chaloupce.

4.2 Výzkumný problém

Jak děti v předškolním věku vnímají poselství v pohádkách?

4.3 Výzkumné otázky

Jaká poselství v pohádkách děti v předškolním věku vnímaly?

Jak dokážou děti v předškolním věku aplikovat poselství pohádky v běžném životě?

4.4 Metoda

V rámci tematických celků, které budu realizovat ve dvou mateřských školách, povedu s dětmi při reflexi každého dne rozhovory, ve kterých se budu snažit zjistit, jak děti vnímají pohádku. V závěru pohádky se budu děti ptát na poučení, která jim pohádka přinesla. Otázky budu klást pomocí čtenářské kostky. Pohádku rozdělím na několik částí, které budou umožňovat co největší prožití zvoleného úseku děje. Každá část bude obsahovat čtenářskou kostku a aktivitu. Na čtenářských kostkách budou umístěny otázky, jež souvisejí s danou částí pohádky. Odpovědi na ně umožní vyhodnotit, jak děti chápaly poselství v pohádce.

Po přečtení každé pohádky se následující den přečte pohádka znovu. Při druhém čtení pohádky se použije metodická pomůcka s názvem Pohádkový kufřík, kterou vydala společnost INFRA, s. r. o.

4.5 Realizace projektu

Pro realizaci projektu jsem si zvolila dvě mateřské školy. Obě chtěly zůstat v anonymitě, takže je budu po zbytek práce nazývat mateřská škola A a mateřská škola B. V mateřské škole A jsem realizovala pohádku Červená Karkulka. V mateřské škole B jsem realizovala pohádku Perníková chaloupka.

4.5.1 Charakteristika mateřské školy A a třídy

Mateřská škola A je sídlištního typu. Je rozdělena do tří budov. Součástí školy je jedno odloučené pracoviště. Škola má sedm tříd s kapacitou 187 dětí. Děti jsou do mateřské školy přijímány ve věku od dvou a půl do šesti let. Navštěvují ji nejen děti s trvalým bydlištěm v dané lokalitě, ale i ze spádových obcí. Pavilony jsou umístěny na velké zahradě, která se využívá ke hrám. Jednotlivé třídy jsou označeny symboly. Každá třída má svůj samostatný vchod, šatnu, hernu, ložnici, sociální zařízení a šatnu pro zaměstnance.

Ve třídě se ve všední dny setkávají dvě učitelky a je v ní zapsaných 27 dětí, 12 dívek a 15 chlapců. Třída je prostorově členěna na část „pracovní“ a „herní“, tyto názvy jsou pouze symbolické, neboť činnosti dětí se prolínají a navazují na sebe. S hernou sousedí prostorné ložnice využívané především k odpočinku dětí, ale i ke spontánním hrám.

4.5.1 Charakteristika mateřské školy B a třídy

Mateřská škola B se nachází na křižovatce v centru obce. Jedná se o zrekonstruovanou budovu bývalé základní školy. Škola má dvě třídy s momentální kapacitou 40 dětí. Do jedné chodí nejmenší děti a do druhé děti starší. Děti jsou do mateřské školy přijímány ve věku od tří let. Navštěvují ji nejen děti s trvalým bydlištěm v dané lokalitě, ale i ze spádových obcí. Škola dále disponuje ložnicí, sociálním zařízením pro každou třídu samostatným, dvěma šatnami, kabinetem, ředitelnu, kuchyní, skladem a samostatnou školní jídelnou. K budově patří velká školní zahrada.

Ve třídě se ve všední dny setkávají dvě učitelky a je v ní zapsaných 20 dětí, 11 dívek a 9 chlapců. Třída je prostorově členěna na část „pracovní“ a „herní“. I zde jsou názvy pouze symbolické, neboť činnosti dětí se prolínají a navazují na sebe. Ložnice, která je využívána především k odpočinku dětí, je v jiné místnosti na stejném patře jako třída.

5 POHÁDKA ČERVENÁ KARKULKA

Pohádku Červená Karkulka jsem se rozhodla zrealizovat, protože se hlavní postava nejvíce blíží věku předškolního dítěte. Podle Bettelheima (2017) děti vnímají poselství pohádky tak, že je špatné neuposlechnout rodiče, který dítě pověří důležitým úkolem, a jaké to může mít následky.

5.1 Příprava tematického celku

Pohádka je vypracovaná jako týdenní projekt. Součástí přípravy je ocitovaný text pohádky Červená Karkulka od Nadii Fabrisové. Tuto knihu jsem zvolila kvůli příjemným a netradičním ilustracím. Po přečtení pohádky jsem pak následující den dětem pohádku přečetla znovu pomocí metodické pomůcky Pohádka z kufříku autorky Evy Svobodové.

Hlavní cíl tematického celku v rámci výzkumného projektu

Pomocí prožitkového učení sledovat, jak předškolní děti vnímají poselství pohádky.

Díličí cíle dle RVP PV (2018)

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění);
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení;
- podpora a rozvoj zájmu o učení, rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů), vytváření základů pro práci s informacemi;
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit;
- vytváření základů pro práci s informacemi;
- rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání;
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví a bezpečí;
- vytváření povědomí o mezilidských morálních hodnotách;
- posilování prosociálního chování;
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými;

- rozvoj paměti, pozornosti, fantazie a tvořivosti – tvořivého myšlení, řešení problémů a tvořivého sebevyjádření.

5.2 Realizace tematického celku Červená Karkulka

Projekt Červená Karkulka jsem realizovala v mateřské škole A. Z celkového počtu 27 dětí ve třídě se projektu účastnilo každý den v průměru 15 dětí. Třída byla heterogenní, skládala se z dětí ve věku od tří do sedmi let.

V projektu Červená Karkulka jsem se zaměřila na práci s příběhem. Text příběhu jsem rozdělila na pět částí. Po každé části jsem dětem pokládala otázky k dané části příběhu. Aby podávání otázek bylo pro děti zajímavější, využila jsem čtenářské kostky. Do kostek jsem vložila i místo otázek 1–2 pohybové aktivity. Pohádku jsem rozdělila na pět dní, u každého dne popíšu, jak děti na danou část pohádky reagovaly, a uvedu také vlastní hodnocení. Na závěr celého projektu přečtu dětem příběh znovu z pohádkového kufříku.

Úvod opakovaný před každou řízenou činností

Svolávací píseň (píseň je převzata z mateřské školy, kde jsem vykonávala praxi, proto neuvádím zdroj):

Ať jsi holka nebo kluk, uděláme spolu kruh.

Nohama zadupej, kamarádu ruku dej.

Uvítací báseň (báseň je převzata z mateřské školy, kde jsem vykonávala praxi, proto neuvádím zdroj):

Dobré ráno, dobrý den. Dneska máme krásný den.

Ruce máme na tleskání, nohy máme na dupání.

Dobré ráno, dobrý den. Dneska si to užijem!

Práce s příběhem 1. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: košík, knížka, čtenářské kostky, šátky, bambule.

Motivace: Co myslíte, děti, že jsem vám přinesla v tomhle košíku? Teď je to tajemství, ale za chvíli si to tajemství odkryjeme.

Metodický postup: S dětmi si sedneme do kroužku a ukážeme jim košík. Zeptáme se jich, co v košíku může být (necháme děti odpovídat, ale pokud nechtějí, nemusí). Kdo chce, může se podívat, ale nesmí to tajemství vyndat. Poté věc vyndáme a každé dítě postupně část tajemství odkryje. Když máme věc odkrytou, řekneme: „Ty jo! Knižka a u ní tři kostky“. Vysvětlíme dětem, že kostky potřebujeme k tomu, abychom si mohli knížku přečíst. Vždy po přečtení části příběhu musíme odpovědět na otázky nebo splnit úkoly, které se na kostce objeví. Díky tomu, že děti úkoly na kostkách splní, se následující den může přečíst další část pohádky. Výjimkou je žlutá kostka, která se použije na začátku, a ne po přečtení části pohádky.

Žlutá kostka se použije, než začneme dětem příběh číst.

Zelená kostka se použije během čtení příběhu.

Červená kostka se použije na konci pohádky.

Hlavní část

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a ukážeme titulní stranu knížky. Zeptáme se jich, jakou kostku budeme potřebovat, než začneme pohádku číst. Po zodpovězení otázek na žluté kostce řekneme, že v tom našem košíku něco máme (v tomto případě je to knížka zabalená v šátku). Kdo chce, může se podívat, ale nesmí tu věc vyndat. Poté věc vyndáme a každé dítě ji opět částečně odkryje. Když máme věc odkrytou, zeptáme se, co to je. Vezmeme žlutou čtenářskou kostku a vysvětlíme dětem, že jeden hodí kostkou a my zodpovíme otázku, která na kostce padne. Při čtení pohádky ji držíme tak, aby děti viděly ilustrace v knížce.

Otázky na žluté kostce

- Jak se knížka jmenuje?
- Co tě napadne, když se řekne Červená Karkulka?
- O čem pohádka bude?
- Víš co nebo kdo je Červená Karkulka?
- Kde si myslíš, že se příběh odehrává?
- Kdo myslíš, že se v pohádce objeví?

Čtení pohádky

„Bylo, nebylo, daleko za horami žila v chaloupce u lesa jedna malá roztomilá holčička se svou maminkou. A protože nosívala červenou čepičku, kterou jí maminka ušila, říkali jí všichni Červená Karkulka. Jednoho dne řekla maminka Karkulce, aby navštívila svou nemocnou babičku, která žila sama v chaloupce za lesem. Maminka připravila košík s koláčky a lahví čerstvého mléka a varovala Karkulku, aby se po cestě s nikým nezastavovala. Karkulka měla svou babičku moc ráda a byla šťastná, že ji může navštívit. Popadla košík a vydala se na cestu lesem. Cestou si vesele poskakovala a propěvovala. Les byl hustší a hustší a sluneční paprsky pronikaly mezi větvemi stromů jen ztěžka. Najednou Červená Karkulka spatřila, jak se v křoví blýskají dvě obrovské oči a hledí přímo na ni.“

Otázky/úkoly na zelené kostce

- Jak si myslíš, že bude příběh pokračovat?
- Najdi ve třídě věci, které by Karkulka mohla vzít babičce. Proč?
- Báli byste se, kdybyste šli do lesa sami jako Karkulka? Co byste udělali, abyste se nebáli?
- Jak Karkulka mohla jít tím lesem? Ukaž nám to.
- Kdo se v příběhu objevil?
- Proč asi maminka řekla Karkulce, aby se po cestě s nikým nezastavovala?

Další náměty

Lesní čarodějka

Pomůcky: Zvonkohra s rolničkami.

Metodický postup: Dětem řekneme, že ten, kdo má hůlku (zvonkohru) je lesní čarodějka/čaroděj. A ta rád/a čaruje. Vždy když někoho chce začarovat, tak říká: „Čáry máry ententyky. Já jsem lesní čaroděj/ka. Začaruji vás milé děti – např. na žábu.“ Děti předvádějí zvíře, které čaroděj řekne. Když čaroděj/ka už nechce, aby kouzlo působilo, musí říct: „Čáry máry fuč! Kouzlo už je fuč!“ Z žab se stanou děti a čaroděj/ka vybere někoho, kdo bude lesní čaroděj/ka místo něho.

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali.

Co jsme se dneska dozvěděli? Co víme o Karkulce?

Práce s příběhem 2. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: košík, knížka, čtenářské kostky.

Motivace: Děti, pamatujete si, jak jsem včera přinesla košík? Vzpomenete si, co v něm bylo? Ano byla to knížka s pohádkou o Červené Karkulce. My si dneska přečteme, komu ty oči v křoví patřily.

Hlavní část

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a přečteme další část pohádky. Při házení zelenou kostkou mluví jen ten, kdo má bambuli, výjimkou je paní učitelka. Při čtení pohádky knihu držíme tak, aby děti viděly její ilustrace.

Čtení pohádky

„Ty oči patřily mazanému vlkovi, který Karkulku už nějakou dobu sledoval. Vlk svým chraplavým hlasem Karkulku pozdravil a zeptal se: „Kampak jdeš, holčičko, takhle sama hlubokým lesem?“ V tu chvíli Karkulka úplně zapoměla na maminkino varování a zdvořile odpověděla: „Jdu navštívit svou babičku. Žije sama v chaloupce za lesem a je

nemocná.“ Vlk si pomyslel, že by tu malou holčičku mohl schramstnout, a napadlo ho také, že by mohl rovnou sníst i babičku! Navrhl proto Karkulce, aby spolu po cestě k chaloupce závodili, že jim tak cesta lépe uteče: „Schválně, kdo z nás bude u babičky jako první!“ Vlk, který znal les velmi dobře, utíkal po té nejkratší možné cestě, až se za ním prášilo. Karkulka si naopak radostně vykračovala po pěšince a cestou sbírala květiny.“

Otázky/úkoly na zelené kostce

- Karkulka odpověděla vlkovi pravdivě na všechny jeho otázky. Udělala dobře?
- Co si myslíš, že měla Karkulka udělat, když potkala vlka?
- Na co se ptal vlk Karkulky v lese?
- Postavme cestu k babičce!
- Proč si myslíš, že Karkulka řekla vlkovi vše, na co se ptal?
- Je správné odpovídat cizím lidem na zvědavé otázky? Třeba kde bydlíš, kam jdeš, kde je maminka apod.?

Konstrukční činnost: Postavme cestu k babičce

Pomůcky: plastová stavebnice.

Metodický postup: Děti rozdělíme do skupin. Každá skupina dostane plastovou stavebnici a vyhradí si prostor ve třídě. Skupinám dáme dostatečný čas na práci. Aby skupiny věděly, kdy mají práci skončit, zapne se jim jako kulisa hudba s dětskými písničkami. Před koncem aktivity učitel skupiny upozorní, že až skončí poslední písnička, končí i práce.

Další náměty

Lesní čarodějka

Závěr

S dětmi zhodnotíme, jestli se Karkulka zachovala správně. Zkusíme si zahrát, jak by to mohlo vypadat, kdyby se Karkulka zachovala tak, jak jí říkala maminka.

Vlk a Karkulka

Pomůcky: maska vlka, plášť Karkulky.

Metodický postup: Učitelka je vlk (může mít na sobě masku, pokud to dítě chce) a vybere jedno z dětí, které chce být Karkulka (to si může vzít plášť Karkulky). Učitelka se pak ptá Karkulky kam jde. Dítě, které je Karkulka, nesmí říct, kam jde. Když scénka skončí, děti zhodnotí, jestli se Karkulka zachovala správně, nebo ne. Pak se vybere jiná Karkulka a vlk.

Práce s příběhem 3. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: knížka, čtenářské kostky.

Motivace: Kdo mi poví, koho Karkulka včera potkala? Splnila Karkulka varování, aby se po cestě s nikým nezastavovala? Co chtěl vlk od Karkulky zjistit?

Hlavní část

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a přečteme další část pohádky. Při házení zelenou kostkou mluví jen ten, kdo má bambuli, výjimkou je paní učitelka. Při čtení pohádky knížku ji držíme tak, aby děti viděly její ilustrace.

Čtení pohádky

„Když zlý vlk dorazil k babiččině chaloupce, zlehka zaklepal na dveře a napodobil Karkulčin hlas. Jakmile babička otevřela dveře, vlk skočil dovnitř a babičku slupnul jako malinu. Potom si oblékl její noční košilku a čepec, nasadil si brýle, lehl si s knihou do postele a čekal, až přijde Červená Karkulka. Když Karkulka dorazila k chaloupce, podivila se, jak to, že jsou dveře už otevřené. Rozběhla se obejmout babičku, když najednou vykřikla údivem: „Babičko, proč máš tak velké uši?“ Vlk převlečený za babičku, odpověděl: „To abych tě lépe slyšela!“ Karkulka přišla blíže a pravila: „A babičko, proč máš tak velké oči?“ „To abych tě lépe viděla!“ odpověděl vlk. Nakonec Karkulka řekla: „Ale babičko, proč máš tak velkou pusku?“ A vlk vykřikl: „Abych tě mohl lépe sežrat!“ Vyskočil z postele a ubohou Karkulku spolknul.“

Otázky/úkoly na zelené kostce

- Kdo si myslíš, že pomůže Karkulce a babičce?
- Pamatujete si, jak vlk s Karkulka běželi k babičce do chaloupky? Pojdme si na ně zahrát.
- Proč se vlk převlékl za babičku?
- Co by babička mohla udělat pro to, aby věděla, kdo je za dveřmi?
- Dokázali byste uhodnout, kdo je za dveřmi? Pojdme si na to zahrát!
- Proč byl vlk zlý?

Pohybová hra: Pamatujete si, jak vlk a Karkulkou běželi k babičce do chaloupky? Pojdme si na ně zahrát. (Adaptace hry Na kočku a myš.)

Metodický postup: Děti sedí v kruhu. Vysvětlíme jim, že jedno dítě bude Karkulka a druhé vlk. Vlka s Karkulkou budou běhat kolem kruhu. Úkolem vlka je chytit Karkulku. Stačí když dítě, které představuje vlka, buď předběhne druhé dítě nebo se ho dotkne. Dítě, které hraje Karkulku, se musí dostat na místo, kde sedělo. Jen tak se před vlkem zachrání.

Smyslová hra: Dokázali byste uhodnout, kdo je za dveřmi? Pojdme si na to zahrát! (Adaptace hry Kukačko, zakukej.)

Metodický postup: Jedno dítě je „babička“ a otočí se k ostatním zády. Učitelka pak vybere jedno dítě, které řekne „To jsem já, Karkulka“. Dítě, které je babičkou, se snaží uhádnout, kdo to řekl. Když nebude vědět, tak dítě, co je Karkulkou, zopakuje větu znovu. Když nebude vědět ani na podruhé, tak se učitelka zeptá, jestli chce ještě hádat, nebo ne. Pokud ne, dítě si sedne k ostatním a řekne, jak se cítilo. To samé platí v případě, že dítě uhodne, kdo je Karkulka.

Další náměty

Lesní čarodějka

Závěr

S dětmi zhodnotíme, co jsme se dozvěděli a co se jim líbilo.

Práce s příběhem 4. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: knížka, čtenářské kostky.

Motivace: Kdo mi poví, koho Karkulka včera potkala? Splnila Karkulka varování, aby se po cestě s nikým nezastavovala? Co chtěl vlk od Karkulky zjistit?

Hlavní část

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a přečteme jim další část pohádky. Při házení zelenou kostkou mluví jen ten, kdo má bambuli, výjimkou je paní učitelka. Při čtení pohádky knížku držíme tak, aby děti viděly její ilustrace.

Čtení pohádky

„S plným břichem se dovalil zpátky do postele a hlasitě chrápal. Když tu náhodou šel kolem myslivce, babiččin starý známý, a zaslechl podivné zvuky. „Takový rámus! Musím se ujistit, že je s babičkou všechno v pořádku!“ Vešel do světnice a spatřil chrápajícího vlka. Zamířil na něho puškou, ale bylo mu hned jasné, že jestli to zlé zvíře sežralo babičku, může ji ještě zachránit. Rozpáral vlkovi břicho a velmi se podivil, když z něj vyskočila babička i se svou vnučkou. Červená Karkulka a babička byly zachráněny. Objaly myslivce a na oslavu společně snědli koláčky a vypili mléko, které Karkulka babičce přinesla. A od té doby Karkulka svou maminku už vždycky poslouchala.“

Otázky/úkoly na červené kostce

- Kdo zachránil Karkulku a babičku?
- Zahrajme si, jak myslivec slyšel vlka chrápat.
- Jak se cítila babička s Karkulkou, když byly zachráněny? Proč se tak cítily?
- Potrestali byste vlka za to, co udělal? Jak a proč?
- Vymysli jiný konec pohádky.
- Jaké je ponaučení?

Smyslová hra: Zahrajme si, jak myslivec slyšel vlka chrápat. (Adaptace hry Kukačko, zakukej.)

Metodický postup: Děti sedí v kruhu. Učitelka vybere jedno dítě, které bude myslivec. To se otočí zády k ostatním a zakryje si oči. Učitelka potom vybere druhé dítě, bude hrát chrápajícího vlka. Všechny děti, které jsou v kroužku včetně vlka se schoulí do klubíčka a zakryjí si hlavu. Jediný vlk může vydávat zvuk. Jakmile začne vlk chrápat, dítě, které hraje myslivce, hledá dítě, které hraje vlka. Když ho najde, vybere se další dvojice.

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali.

Jak se vám pohádka líbila? Jaké je ponaučení?

Práce s příběhem 5. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: Pohádka z kufříku – Červená Karkulka, zvonek.

Motivace: Včera jsme si dočetli pohádku o Červené Karkulce. Líbila se vám? Já jsem dneska přinesla tenhle dřevěný kufřík. Co myslíte, že v něm je? Tak to pojďme zjistit.

Hlavní část

Pohádka z kufříku: Červená Karkulka

Metodický postup: Děti se posadí před obrázkové divadlo. Řekneme, že k otevření divadla musíme zazpívat píseň. Během zpívání písničky kufřík pomalu otvíráme. Během čtení obrázkového divadla dáváme dětem doplňující otázky. Ty jsou součástí příběhu.

Po pohádce si děti nakreslí, co je nejvíc na pohádce zaujalo nebo co se jim líbilo.

Pohybová hra dle výběru dětí:

Lesní čarodějka.

Pamatujete si, jak vlk s Karkulkou běželi k babičce do chaloupky? Pojďme si na ně zahrát.

Dokázali byste uhodnout, kdo je za dveřmi?

5.3 Vyhodnocení realizace tematického celku Červená Karkulka

Pro své výzkumné šetření jsem si zvolila metodu přímé práce s dětmi. Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak děti v předškolním věku vnímají poselství v pohádce. Pohádku jsem rozdělila na pět dní. Zde popíšu, jak děti na danou část pohádky reagovaly, a uvedu také vlastní hodnocení. V textu se objevují citově zabarvená slova, která jsem zde ponechala kvůli zachování autenticity odpovědí.

Práce s příběhem 1. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: *„Obrázky.“ „Jak jsme dávaly do košíku věci pro babičku.“ „Když jsme hádaly, co je v košíku.“ „Jak jsme zpívaly.“*

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: *„Jak jsme dělaly Lesní čarodějku.“ „Když jsme házely kostkou.“*

Odpovědi z čtenářských kostek:

Na otázky ze žluté čtenářské kostky děti reagovaly velmi podobně. Pohádku o Červené Karkulce znaly. Šest dětí ji dokonce umělo celou převyprávět, aniž by z ní něco vynechaly. Dalších šest dětí děj pohádky znalo, ale vynechávaly z něho nejčastěji část, kdy maminka poslala Karkulku k babičce, část, jak vlk předstíral, že je Karkulka a snědl babičku a část, kdy je vlk potrestán ať utopením ve studni, nebo že si ho babička ochočí. Zbylé děti nedokázaly pohádku převyprávět nebo říct část jejího děje. Z pohádky si děti vybavovaly jako první postavy Karkulky a vlka. Pouze děti, které uměly převyprávět celou pohádku, si vzpomněly i na zbytek postav. Ostatní děti si vzpomněly hlavně na postavu myslivce a později i babičky. Na postavu maminky si vzpomněly ty, co uměly převyprávět celou pohádku.

Hlavní otázky a úkoly ze zelené kostky:

1. Najdi ve třídě věci, které by Karkulka mohla vzít babičce. Proč?

Děti, které braly z kuchyňky hlavně atrapy ovoce a zeleniny, svůj výběr odůvodnily.

Odpovědi dětí: *„Aby měla babička vitamíny.“ „Protože je nemocná.“ „Má ráda ovoce.“*

Jen jedno dítě dalo do košíku malou plastovou lahev. Když jsem se ho zeptala, co v ní je, odpovědělo: „Mléko.“. Při dalším dotazování jsem zjistila, že důvod, proč je v ní mléko je, že i Karkulka ho pro babičku nesla.

Mezi dalšími věcmi, které děti dávaly do košíčku, byly menší hračky: „Aby se babička nenudila.“ A také jeden talíř: „Aby měla na čem jíst.“

2. Bály byste se, kdybyste šly do lesa samy jako Karkulka? Co byste udělaly, abyste se nebály?

Všechny děti odpověděly, že by se v lese samy bály.

Na druhou část otázky odpověděly: „Šel bych s tatínkem.“ „Já bych si zpívala.“ „Šla bych s maminkou a tatínkem.“ „Sama bych tam nešla.“

Děti, jež odpovídaly na druhou část otázky, odpovídaly stejně, že by samy nešly, popřípadě jen v doprovodu rodiče. Pouze jedna holčička řekla, že by si zpívala. Dala jsem jí možnost, aby nám tu písničku zazpívala, ale styděla se, a tak ji jen zabroukala. Na to jsem navázala a s dětmi jsme si zazpívali píseň Karkulka. Pouze čtyři děti na druhou část neodpověděly, protože nevěděly, jak by se zachovaly.

3. Proč asi maminka řekla Karkulce, aby se po cestě s nikým nezastavovala?

Odpovědi dětí: „Aby byla rychle u babičky.“ „Protože je babička nemocná.“ „Aby se nebavila s někým cizím.“

Odpověď „Aby se nebavila s někým cizím.“ byla u dětí nejčastější, odpovědělo na ni 11 dětí z 15. Druhá nejčastější odpověď byla „Protože je babička nemocná.“, tak odpověděly tři děti. Jedno dítě odpovědělo: „Aby byla rychle u babičky.“

Hodnocení

Pohádku se mi děti podařilo úspěšně namotivovat, a to jak posíláním košíku, tak čtenářskými kostkami. Díky tomu se děti na pohádku víc těšily a dokázaly udržet déle pozornost. Zprvu jsem se bála, že kostky budou pro děti náročné na udržení pozornosti. U žlutých kostek tomu tak bylo. Na mladších dětech, hlavně těch ve věku okolo čtyř let, šlo poznat, že pomalu ztrácí pozornost. Z toho důvodu jsem, po skončení činnosti se žlutou kostkou, zařadila hru Lesní čarodějka. Hra děti velmi bavila, samy mi

dávaly tipy, v co by se mohly proměnit. Po hře jsme se vrátili zpět ke čtení pohádky. Děti při čtení dávaly pozor. Jediný problém, který se objevil, byl, že děti nedokázaly udržet kruh. Starší děti šly blíž ke mně, protože chtěly vidět zblízka ilustrace v knížce. To se stalo hned na začátku, kdy jsem knížku začala číst. Problém jsem vyřešila tím, že jsem se posadila na malou židli. Díky tomu děti na knížku lépe viděly a já jsem mohla pokračovat ve čtení.

Dětem se se zelenými čtenářskými kostkami pracovalo dobře. Nepotřebovaly změnu aktivity jako u žlutých kostek. S pozorností měly po chvíli problém pouze mladší děti, a to konkrétně tři. U všech stačilo, aby si hodily kostkou. Při kladení otázek jsem si dávala pozor, abych děti nenaváděla k odpovědím, ale aby se nad otázkou zamyslely a poté odpověděly. Toho se mi podařilo docílit. Nezpozorovala jsem, že by děti otázkám na kostkách nerozuměly. Spíš měly problém si představit situace, které nezažily. Příkladem takové situace byla otázka: „Bály byste se, kdybyste šly do lesa samy jako Karkulka?“. U této otázky jsem musela použít znovu příklad Karkulky a říct, že Karkulka šla bez maminky. Až poté si děti uvědomily, na co se ptám. Z reakce dětí usuzuji, že – až na tuto jednu – všem mým otázkám porozuměly. Nejvíce děti zaujala hra Lesní čarodějka, tu jsem pak děti nechala, aby si ji samy řídily.

Práce s příběhem 2. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi ze čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Jak jsme stavěly cestu k babičce.“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Cesta k babičce!“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky a úkoly ze zelené kostky:

Karkulka odpověděla vlkovi pravdivě na všechny jeho otázky. Udělala to dobře?

Dvě mladší děti mi na tuto otázku kývly, že udělala dobře. Z toho důvodu jsem se jich zeptala proč. Jedno z dětí mi odpovědělo: „Protože se jí na to ptal.“ Proto jsem se ho

zeptala: „A proto je dobře, že mu Karkulka na vše odpověděla?“ Dítě na to opět kývlo, že je to dobře. Druhé dítě neodpovědělo, jen souhlasně kývlo hlavou.

Zbytek dětí řeklo, že to správné nebylo. Když jsem se zeptala: „A proč to nebylo dobře?“, děti odpověděly: „Protože se neměla s nikým bavit.“ „Měla jít dál.“ „Protože se nesmíme bavit s cizími lidmi.“ Tyhle odpovědi se opakovaly.

Je správné odpovídat cizím lidem na zvědavé otázky? Třeba kde bydlíš, kam jdeš, kde je maminka apod.?

Tahle otázka shodou okolností padla hned po otázce, zda bylo správné, že Karkulka odpověděla vlkovi na všechny jeho otázky. Díky tomu se na tuhle otázku příjemně navázalo. Všechny děti řekly, že to správné není.

Odpovědi dětí: „Ne, není to správné.“ „Není, protože by nás mohl ukrást.“

Druhou odpověď řekla dívka, které je sedm let. Na její odpověď jsem se zeptala: „Co bys udělala, kdyby tě chtěl někdo ukrást?“ Nejen ona, ale i ostatní, hlavně starší děti ve věku nad pět let, v jednu chvíli odpověděly: „Budu kopat, bouchat, kousat a škrábat.“ Dál se opakovaly odpovědi: „Uteču.“ „Budu křičet.“

Proč si myslíš, že Karkulka řekla vlkovi vše, na co se ptal?

Na tuhle otázku odpovědělo jen jedno dítě: „Protože se jí ptal.“

Co si myslíš, že měla Karkulka udělat, když potkala vlka?

Odpovědi dětí: „Neměla mu nic říkat.“ „Rychle utéct.“ „Měla jít dál.“

Hodnocení

Děti se na pohádku těšily, zajímalo je, co se na kostkách objeví. Při házení čtenářskou kostkou se objevil problém, kdy se několik dětí vždy nahnulo nad hozenou kostku. To se ostatním dětem nelíbilo a začaly je napomínat. Nakonec jsme spolu vymysleli, že uděláme menší kruh, což pomohlo. Děti se pouze lehce naklonily a to ostatním nevadilo. Při házení čtenářskou kostkou šlo vidět, že čtyři mladší děti ve věku okolo čtyř let ztrácí pozornost. Proto jsme čtenářské kostky na chvíli pozastavili a zahráli si hru Lesní čarodějka. Děti odpovídaly na všechny otázky, až na otázku: „Proč si myslíš, že Karkulka řekla vlkovi vše, na co se ptal?“ U této otázky měly děti problém – až na jedno

dítě nikdo neodpověděl. Na ostatní otázky děti odpovídaly okamžitě, a to i na ty dodatečné. U otázky: „Je správné odpovídat cizím lidem na zvědavé otázky? Třeba kde bydlíš, kam jdeš, kde je maminka apod.“ jsem nečekala od dětí odpověď: „Není, protože by nás mohl ukrást.“ Proto jsem se záměrně zeptala: „Co bys udělala, kdyby tě chtěl někdo ukrást?“ Odpověď dětí: „Budu kopat, bouchat, kousat a škrábat.“ mě velmi překvapila. Tuhle odpověď děti řekly s nadšením a zopakovaly ji i při závěrečném shrnutí. Hru Vlk a Karkulka jsem nakonec v ten den nezrealizovala. Bylo to proto, že konstrukční činnost Postavme cestu k babičce byla časově náročnější, než jsem si myslela. Děti neměly problém ve skupinkách pracovat. Ve dvou skupinkách vymyslely pro Karkulku – cituji: „To je GPS navigace pro Karkulku, aby se neztratila.“ „Mapa, kde babička bydlí.“

Můj záměr, kterého jsem otázkami z kostek chtěla docílit, se splnil. Šlo o to, aby se děti nad ukázkou, kde se vlk s Karkulkou setkají, zamyslely. Chtěla jsem, aby přemýšlely nad tím, zda bylo správné, jak se Karkulka zachovala, a jestli si uvědomují, jaké to může mít následky.

Práce s příběhem 3. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

„Když jsme si hrály na vlka a Karkulku.“ „Jak jsi dělala vlka.“ „Jak jsi četla.“

Co děti nejvíce bavilo:

„Když jsme si hrály na vlka a Karkulku.“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky a úkoly ze zelené kostky:

1. Proč se vlk převlékl za babičku?

Odpovědi dětí: „Aby snědl Karkulku.“ „Aby si Karkulka myslela, že je babička.“

2. Co by babička mohla udělat pro to, aby věděla, kdo je za dveřmi?

Odpovědi dětí: „Zeptat se, kdo je.“ „Podívá se na tablet.“ „Podívá se do telefonu, kdo tam je.“ „Podívá se kukátkem.“ „Koukne se, jak se dává klíč.“ „Udělá vlkovi past.“

Děti, které odpověděly, že babička použije tablet nebo telefon, aby věděla, kdo je za dveřmi, byli chlapci. Odpověď zdůvodnili tím, že v telefonu je kamera. Odpověď, že se babička podívá „kukátkem“, má dva významy:

1. význam – babička se podívá klasickým dveřním kukátkem.
2. význam – babička se podívá digitálním dveřním kukátkem.

Druhý význam řekl chlapec, který rád dělal „otvírátko“. Jde o dítě, které může otevřít venkovní dveře pomocí digitálního kukátka. Na displeji vidí, komu otevírá.

3. Proč byl vlk zlý?

Odpovědi dětí: „Protože měl ostré zuby.“ „Protože chtěl sníst Karkulku a babičku.“ „Protože ho myslivci honili a chtěli ho zastřelit.“ „Protože byl velký.“

Nejčastější odpověď dětí byla „Protože chtěl sníst Karkulku a babičku.“ Odpovědělo tak osm dětí ze 13. Podle ostatních dětí byl vlk zlý podle vzhledu. Jen jeden chlapec řekl „Protože ho myslivci honili a chtěli ho zastřelit.“ U tohoto chlapce jsem dala doplňující otázku: „A když by ho myslivci nehonili ani nechtěli zastřelit, tak by byl vlk hodný?“ Chlapec odpověděl ano.

4. Kdo si myslíš, že pomůže Karkulce a babičce?

Odpovědi dětí: „Myslivec.“ Tuhle odpověď řekly všechny děti.

5. Dokázaly byste uhodnout, kdo je za dveřmi? Pojďme si na to zahrát!

U téhle otázky odpovídaly hlavně starší děti, že by poznaly, kdo za dveřmi je. Až když si zkoušely, jestli poznají hlasy kamarádů, část dětí usoudila, že je to opravdu těžké.

Hodnocení

Před čtením pohádky jsme zopakovali, co jsme se dozvěděli předchozí den. Z důvodu, že jsem předchozí den s dětmi nestihla zrealizovat hru „Jak se měla Karkulka zachovat?“, jsem ji zařadila na začátek. Hra nebyla vhodná pro mladší děti a ani ostatní

nenadchla. Usuzuji ta proto, že i když dvě mladší děti scénku chtěly zahrát, nedokázaly mi odpovědět na otázku: „Kampak jdeš Karkulko?“ I v případě, kdy jsem použila jejich jména a neměla jsem na sobě masku, dítě jen ztuhle stálo. Nedělalo jim ale problém říct, jestli se Karkulka zachovala správně, nebo ne, když ji hrálo jiné dítě. Hra šla hlavně třem starším dětem, které se jí zúčastnily. Odpověděly „Neřeknu!“, nebo šly k ostatním. Z důvodu malého zájmu o tuto hru jsem ji po posledním dítěti ukončila.

Při čtení pohádky se děti zapojily a říkaly se mnou scénku, kdy má vlk s Karkulkou dialog. Při házení kostkou jsem s dětmi udělala menší kruh jako předchozí den. Děti tentokrát neměly problém s tím, že na kostky nevidí.

Problém, který jsem s čtenářskými kostkami měla, byl, že si s nimi chtělo hodit téměř každé dítě. To nebylo možné, protože kostka má šest otázek na daný úryvek a opakující se otázky děti nebavily, ztrácely kvůli tomu pozornost.

Pohybová i smyslová aktivita děti bavila. U hry „Dokázaly byste uhodnout, kdo je za dveřmi?“, jsem dala možnost hádat hlavně dětem, které říkaly, že by hlas poznaly. Obávala jsem se ovšem, že budou chtít hádat všechny děti a hra se tak protáhne. To se nestalo a kromě dětí, které řekly, že by hlas uhodly, hádat nechtěl nikdo. Děti víc bavilo, když se měl jejich hlas uhodnout. Po téhle hře část dětí uznala, že je opravdu těžké poznat někoho jen podle hlasu.

Velmi mě překvapila odpověď na otázku „Co by babička mohla udělat pro to, aby věděla, kdo je za dveřmi?“. Byla jsem příjemně překvapena, když děti daly i příklady různých moderních technologií, se kterými se setkávají. Nejvíc mě překvapily tyto odpovědi: „Podívá se na tablet.“ „Podívá se do telefonu, kdo tam je.“ „Podívá se kukátkem.“ Dítě, které mi řeklo „kukátkem“ mi muselo vysvětlit, co tím myslí, jelikož jsem se domnívala, že má na mysli klasické kukátko na dveřích. Až poté, co mi ukázal digitální kukátko, které měly ve třídě, jsem ho pochopila.

Můj záměr, kterého jsem otázkami z kostek chtěla docílit, se splnil. Šlo o to, aby se děti zamyslely i nad tím, jestli je správné někomu otevřít dveře jen proto, že má podobný hlas.

Práce s příběhem 4. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Když jsme si hrály na vlka a Karkulku.“ „Když jsme stavěly past pro vlka.“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Když jsme si hrály na vlka a Karkulku.“ „Když jsem chrápal jako vlk!“ „Stavění pastí!“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky a úkoly z červené kostky:

1. Jak se cítila babička s Karkulkou, když byly zachráněny? Proč se tak cítily?

Odpovědi dětí: „Byly rády, protože nebyly v břiše.“ „Dobře.“ Na otázku: „Proč se tak cítily?“, odpověděly: „Protože nebyly ve vlkově břiše.“

2. Potrestaly byste vlka za to, co udělal? Jak a proč?

Na tuhle otázku děti odpověděly, že by ho potrestaly. Potrestaly by ho stejně v jiných verzích pohádky. 12 dětí by zašilo vlkovi do břicha kamení a nechaly by ho spadnout do studny. Důvod: „Protože byl vlk zlý.“ „Tak mi to četla maminka.“ Pouze čtyři děti by vlka nechaly, aby babičce hlídal dům. Důvod: „Bylo to v pohádce.“ Měly na mysli pohádku Tři bratři od Zdeňka Svěráka a Jana Svěráka.

3. Vymysli jiný konec pohádky.

Odpovědi dětí: „Myslivec hodí vlka do studny.“ „Vlk bude babičce hlídat dům.“ „Zašijí vlkovi kamení a on spadne do studny.“ „Vlk spadne do pasti.“

Děti říkaly konec pohádky, který znaly z filmové pohádky a z pohádky, kterou jim četli rodiče. Jenom jeden chlapec řekl: „Vlk spadne do pasti.“ Když jsem se zeptala, co tím myslí, odpověděl: „Aby se vlk k babičce nedostal a nesnědl Karkulku.“ Na to začaly děti vymýšlet, do jakých pastí by se vlk mohl chytit. Dětem jsem dala možnost pasti

postavit. Pastí: Kulomet. Klec, do které se vlk chytí. Vlk spadne do díry a spadne na něj kamení. Věž, která má upozornit, že je někdo před domem.

4. Jaké je ponaučení?

Odpovědi dětí: „Že nemáme nikomu cizímu nic říct.“ „Že máme poslouchat maminku.“ „Nebavit se s cizími lidmi.“ „Neotvírat cizím lidem.“ „Nemáme nikomu cizímu nic říct ani se s ním bavit.“

V tento den bylo ve třídě 16 dětí, 13 dětí mělo podobné odpovědi: „Že nemáme nikomu cizímu nic říct.“ „Nebavit se s cizími lidmi.“ „Nemáme nikomu cizímu nic říct ani se s ním bavit.“ Dvě děti odpověděly: „Že máme poslouchat maminku.“ A jedno dítě: „Neotvírat cizím lidem.“

Hodnocení

Dětem se pohádka líbila. Při házení čtenářskou kostkou některé z nich na chvíli ztrácely pozornost. Proto jsem si s dětmi zahrála hru, jak vlk s Karkulkou běželi k babičce do chaloupky. Tuhle hru jsem vybrala, protože je u ní zapotřebí, aby děti seděly v kruhu. Děti samy chtěly, aby vybíraly, kdo bude Karkulka a vlk. Z toho důvodu jsem je nechala hru řídit. Domluvili jsme se, že ten, kdo bude vlk, vybere jiné dítě, které ho nahradí. Stejně jsme to udělali u Karkulky. Z důvodu, aby hra netrvala příliš dlouho, jsem jim pustila dětské písničky. Ty byly signálem pro děti, aby věděly, kdy hra končí. Po ukončení hry jsme navázali v kostkách tam, kde jsme skončili. U hry, jak myslivec slyšel vlka chrápat, se objevil problém, že víc dětí hrálo chrápání. To mátló dítě, co hledalo vlka. Nepomohlo ani opakované vysvětlení pravidel. Tak jsme místo toho předváděli, jak mohl vlk chrápat: hlasitě, potichu, vůbec. To dětem šlo a zkoušely, kdo chrápe nejvíc.

Zajímavá byla jedna odpověď na otázku: „Vymysli jiný konec pohádky“. Jedno dítě odpovědělo: „Udělá vlkovi past.“ Při téhle odpovědi se zapojily ostatní děti a vyjmenovávaly, jaké pasti může babička na vlka nastražit. Z toho důvodu jsem dala dětem návrh, jestli chtějí tyhle pasti postavit. Byla to spontánní aktivita, kterou jsem neměla připravenou. Dětem jsem dala plastovou stavebnici. Samy si utvořily tři skupinky a spolupracovaly buď na jedné velké pasti, nebo na několika menších pastech

dohromady. Pasti dětí: Klec, do které se vlk chytí. Kulomet. Díra, do které vlk spadne a následně na něj spadne kamení. Věž, která má upozornit, že je někdo před domem.

Záměr, kterého jsem čtením pohádky chtěla docílit, se naplnil. Chtěla jsem zjistit, jak děti vnímají poselství v pohádce. Snažila jsem se děti nenavádět k jednomu konkrétnímu poselství. Kladením otázek jsem se snažila o to, aby se nad pohádkou víc zamyslely. Odpovědi dětí: „Že nemáme nikomu cizímu nic říct.“ „Že máme poslouchat maminku.“ „Nebavit se s cizími lidmi.“ „Neotvírat cizím lidem.“ „Nemáme nikomu cizímu nic říct ani se s ním bavit.“

Práce s příběhem 5. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Když jsi měnila hlas.“ „Jak jsi četla z divadýlka.“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Divadélko.“ „Jak jsme malovaly.“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky z pohádkového kufříku:

1. Udělala to Karkulka správně, že šla natrhat babičce kytičku?

Odpovědi dětí: „Ne, nebylo to správně, měla jít rovnou k babičce.“ „Ano.“

Děti, které řekly ano, to řekly z důvodu, že Karkulka chtěla udělat babičce radost.

2. Co by se vám líbilo více? Kdyby se vlk utopil ve studni, nebo kdyby zůstal s babičkou a Karkulkou jako jejich pejsek? Co by jim asi musel slíbit?

Jen čtyři děti chtěly, aby vlk zůstal s babičkou a Karkulkou jako jejich pejsek. Co vlk musel ovšem slíbit: „Že bude hodnej.“ „Že nikoho už nesní.“ Ostatní děti chtěly, aby se vlk utopil ve studni. Tenhle konec děti znají nejlépe.

Hodnocení

V ten den jsem při čtení pohádky z kufříku udělala na začátku chybu. Dětem jsem nedala židličky, na kterých by mohly sedět. Nechala jsem je, aby si sedly na koberec.

Usuzuji, že kvůli tomu čtyři děti jednou za čas během pohádky vstaly, šly ke kufříku blíž. Děti je hned okřikly, protože na pohádku kvůli tomu neviděly. Děti se pak vrátily na místo a už ke kufříku nešly. Jeden chlapeček se v části, kdy jsem četla vlka, začal trochu bát. Po zbytek pohádky seděl u mě a poslouchal. Děti Pohádka z kufříku velmi bavila a nevadilo jim, že pohádku slyší podruhé. Znovu jsem se zeptala, jaké bylo ponaučení. Děti opět odpovídaly jako předchozí den. Kromě odpovědi: „Neotvírat cizím lidem.“ Dítě, které tuhle odpověď řeklo, v tenhle den chybělo. Z toho usuzuji, že dané děti vnímaly poselství v pohádce Červená Karkulka převážně tak, že se nemají bavit s cizími lidmi, a až poté, že mají poslouchat rodiče.

Na závěr děti nakreslily, co se jim na pohádce nejvíc líbilo nebo co je zaujalo. Děti, které byly hotovy, si hrály na postavy z pohádky a některé si ji i přehrály.

Pohádkový kufřík jsem použila s tím záměrem, abych viděla, jak děti budou reagovat a odpovídat při čtení celé pohádky najednou.

6 POHÁDKA PERNÍKOVÁ CHALOUPKA

Pohádku O perníkové chaloupce jsem se rozhodla zrealizovat, protože se hlavní postavy nejvíce blíží věku předškolního dítěte. Podle Černouška (2019) poukazuje na sourozeneckou solidaritu, která dítěti v pohádce ukazuje, že se může spolehnout na vznikající vrstevnická pouta a pomoc kamarádů při řešení problémů.

6.1 Příprava tematického celku

Pohádku jsem zrealizovala jako týdenní projekt. Součástí přípravy je ocitovaný text z pohádkového leporela Perníková chaloupka, které vydalo nakladatelství AXIÓMA Praha a ilustrovala Edita Plicková. Toto leporelo jsem zvolila kvůli jednoduchým ilustracím a verzi příběhu, kde se děti ztratí. Leporelo kvůli menšímu formátu zvětšila a svázala. Po přečtení pohádky jsem následující den dětem pohádku přečetla znovu pomocí metodické pomůcky Pohádka z kufříku, kterou vydala společnost INFRA, s. r. o.

Hlavní cíl tematického celku v rámci projektu

Pomocí prožitkového učení sledovat, jak předškolní děti vnímají poselství pohádky.

Dílčí cíle dle RVP PV (2018)

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění);
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení;
- podpora a rozvoj zájmu o učení, rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů), vytváření základů pro práci s informacemi;
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit;
- vytváření základů pro práci s informacemi;
- rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání;
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví a bezpečí;
- vytváření povědomí o mezilidských morálních hodnotách;
- posilování prosociálního chování;
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělým;
- rozvoj paměti, pozornosti, fantazie a tvořivosti – tvořivého myšlení, řešení problémů a tvořivého sebevyjádření.

6.2 Realizace tematického celku Perníková chaloupka

Týdenní projekt Perníková chaloupka jsem realizovala v mateřské škole B. Z celkového počtu 20 dětí ve třídě se projektu průměrně účastnilo každý den 16. Třída byla heterogenní, skládala se z dětí ve věku od čtyř do sedmi let.

V projektu Perníková chaloupka jsem se zaměřila na práci s příběhem. Samotný příběh jsem rozdělila na pět částí. Po každé části jsem dětem pokládala otázky k dané části příběhu. Aby podávání otázek bylo pro děti zajímavější, využila jsem čtenářské kostky. Do kostek jsem vložila i místo otázek 1–2 pohybové aktivity. Pohádku jsem rozdělila na pět dní. U každého dne popíšu, jak děti na danou část pohádky reagovaly, a také uvedu vlastní hodnocení. Na závěr celého projektu přečtu dětem příběh znovu z pohádkového kufříku.

Úvod opakovaný před každou řízenou činností

Svolávací píseň (píseň je převzatá z mateřské školy, kde jsem vykonávala praxi, proto neuvádím zdroj).

Ať jsi holka nebo kluk, uděláme spolu kruh.

Nohama zadupej, kamarádu ruku dej.

Uvítací báseň (báseň je převzatá z mateřské školy, kde jsem vykonávala praxi, proto neuvádím zdroj).

Dobré ráno, dobrý den. Dneska máme krásný den.

Ruce máme na tleskání, nohy máme na dupání.

Dobré ráno, dobrý den. Dneska si to užijem!

Práce s příběhem 1. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pohybová hra: Pojďme do pohádky

Pomůcky: dřívka.

Motivace: Děti, máte rádi pohádky? Já taky. Mám moc ráda pohádky, kde jsou víly. Znáte ještě nějaké pohádkové postavy? Vy jich znáte. Pojďme si zkusit jít do pohádky a uvidíme, koho potkáme.

Metodický postup: Dětem vysvětlíme, že učitelka bude udávat rytmus pomocí dřivek a děti podle něho půjdou. Učitelka při tom říká říkanku: „Pojďme děti do pohádky. Nemusíme se bát, koho asi můžeme potkat?“ Vždy když řekne „můžeme potkat?“, vybere hned jedno dítě a to řekne – např. princeznu. Všechny děti budou předvádět princeznu. Učitelka pak zase začne říkat říkanku a hra se opakuje.

Pomůcky: krabice polepená motivy perníčků, knížka, čtenářské kostky.

Hlavní část

Motivace: To znáte hodně pohádek. Co myslíte, že jsem vám přinesla v téhle krabici? Teď je to tajemství, ale za chvíli si to tajemství odkryjeme.

Metodický postup: S dětmi si sedneme do kroužku a ukážeme krabici. Zeptáme se dětí, co v krabici může být (necháme děti odpovídat, pokud nechtějí, nemusí). Kdo chce, tak může s krabicí zatřást, ale nesmí ji otevřít. Poté krabici rychle otevřeme a pak zase zavřeme. Nakonec dětem ukážeme, co je v krabici: Ty jo! Knížka a u ní tři kostky. Vysvětlíme dětem, že kostky potřebujeme k tomu, abychom si mohli knížku přečíst. Vždy po přečtení části příběhu musíme odpovědět na otázky nebo splnit úkoly, které se na kostce objeví. Pokud je splníme, tak budeme moci následující den přečíst další část pohádky. Výjimkou je žlutá kostka, která se použije pouze na začátku. Vezmeme žlutou čtenářskou kostku a vysvětlíme dětem, že jeden hodí kostkou a my zodpovíme otázku, která na kostce padne. Při čtení pohádky knížku držíme tak, aby děti viděly její ilustrace.

Žlutá kostka se použije, než začneme dětem příběh číst.

Zelená kostka se použije během čtení příběhu.

Červená kostka se použije na konci pohádky.

Otázky na žluté kostce

- Jak se knížka jmenuje?
- Co tě napadne, když se řekne Perníková chaloupka?
- O čem pohádka bude?
- Líbí se ti obrázek na knížce? Proč se ti líbí nebo nelíbí?
- Kde si myslíš, že se příběh odehrává?
- Kdo myslíš, že se v pohádce objeví?

Čtení pohádky

„Na kraji lesa žil tatínek se dvěma dětmi, Jeníčkem a Mařenkou. Každý den sekal dříví v lese a děti si zatím hrály na schovávanou nebo sbíraly borůvky. Jednoho dne se děti honily v lese, a když se začalo stmívat, neviděli ani tatínka, ani známou mýtinu. Jeníček se rozplakal, Mařenka dostala strach. „Jeníčku, vylez na strom a podívej se, jestli někde

v dálce neuvidíš světélko,“ napadlo Mařenku. „Támhle něco krásně svítí, poběžíme tam,“ zavolal Jeníček.“

Otázky/úkoly na zelené kostce

- Jak si myslíš, že bude příběh pokračovat?
- Pojdme si taky zahrát na honěnou jako Jeníček a Mařenka.
- Bály byste se, kdybyste zůstaly samy v lese? Co byste udělaly, abyste se nebály?
- Bylo správné, že děti nebyly poblíž tatínka? Pokud ne, proč to nebylo správné?
- Co měli Jeníček s Mařenkou udělat pro to, aby se neztratili?
- Co byste udělali, kdybyste se ztratili v lese jako Jeníček a Mařenka.

Pohybová hra: Na honěnou

Metodický postup: Podle počtu dětí vybereme děti, které budou ostatní honit. Ten, koho se dotkne dítě, které honí, na místě zkamení. Vysvobodit ho může kamarád, který ho pohladí. Dětem řekneme, že hra skončí, až dohraje písnička.

Píseň Perníková chaloupka

Pomůcky: klávesy.

Metodický postup: Učitelka dětem zahraje a zazpívá první sloku písničky bez doprovodu (jen melodii) sama. Potom ji zazpívá i s dětmi. V případě, že se dětem bude zdát moc lehká, přidá druhou sloku.

Žily byly dvě dětičky, dostaly chuť na perníčky.

Noc je chytla v černém lese, Jeníček se strachy třese.

Žlutě svítí okno v dálce, držíme vám děti palce.

Dorazíte ve chvílce k perníkové chaloupce.

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali.

Co jsme se dneska dozvěděli? Jak se zachováme, když se v lese ztratíme?

Proč se Jeníček a Mařenka ztratili?

Práce s příběhem 2. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: knížka, čtenářské kostky.

Motivace: Děti pamatujete si, jak jsem včera přinesla krabici? A vzpomenete si, co v ní bylo? Ano, byla to knížka s pohádkou Perníková chaloupka. A dneska si přečteme, co to bylo za světýlko, které Jeníček viděl.

Hlavní část

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a přečteme jim další část pohádky. Při házení zelenou kostkou mluví jen ten, kdo má bambuli, výjimkou je paní učitelka. Při čtení pohádky knížku držíme tak, aby děti viděly její ilustrace.

Čtení pohádky

„Děti běžely, co jim nohy stačily, až se před nimi objevila malá paseka a na ní stála nádherná chaloupka, celá z perníku a cukrkandlu. Jeníček s Mařenkou se nemohli na chaloupku vynadávat. Nic tak krásného a voňavého ještě nikdy neviděli. „Naloupeme si trochu perníku a pak se zase vydáme na cestu,“ řekla Mařenka. Také Jeníčkoví už kručelo hlady v břiše, a tak rychle vylezl na střechnu. Házel Mařence perníková srdíčka a cukrkandlové holoubky. „Kdo mi tu loupe perníček,“ ozval se znenadání skřehotavý hlas ježibaby.“

Otázky/úkoly na zelené kostce

- Hra Najdi světýlko.
- Bylo správné, že Jeníček a Mařenka loupali perníček ze střechy?
- Co byste udělali, kdybyste uviděli takou podobnou chaloupku?
- Bylo správné, že Jeníček a Mařenka šli k perníkové chaloupce?
- Proč si myslíte, že děti nezaklepalý na dveře, jestli v chaloupce někdo nebydlí?
A místo toho začaly hned loupat perníček ze střechy?

- Proč si myslíte, že Jeníček a Mařenka běžely za světýlkem?

Pohybová hra: Najdi světýlko

Pomůcky: žluté kolo.

Metodický postup: Děti sedí v kruhu. Vybere se jedno z dětí, které půjde na chvíli za dveře. Učitelka vybere druhé dítě, které schová „světýlko“. Když je „světýlko“ schované, zavoláme dítě, které je za dveřmi, dovnitř. Dítě se snaží najít „světýlko“ a ostatní děti mu radí slovy přihořívá, samá voda nebo hoří.

Píseň Perníková chaloupka

Pomůcky: klávesy.

Metodický postup: Učitelka dětem zahraje a zazpívá první dvě sloky písničky bez doprovodu (jen melodii). Potom si ji zazpívají s pohybem.

Žily byly dvě dětičky, dostaly chuť na perníčky. (Chodíme na místě.)

Noc je chytla v černém lese, Jeníček se strachy třese.

(Rozhlížíme se kolem, na „Jeníček“ děláme, že je nám zima.)

Žlutě svítí okno v dálce, držíme vám děti palce.

(Uděláme rukama velký kruh, na „držíme vám“ držíme palce.)

Dorazíte ve chvílce k perníkové chaloupce.

(Ťukáme na ruku ukazováčkem, jako bychom ťukali na hodinky, na „k perníkové chaloupce“ uděláme rukama stříšku.)

Upečme si perníčky

Pomůcky: těsto, válec, plech, pečící papír, formičky.

Metodický postup: Děti rozdělíme do skupinek ke stolečkům. Každá skupina dostane těsto, válec a formičky. Hotové perníčky se vyskládají na plech a dají se upéct.

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali. Zhodnotíme, jestli bylo správné, že Jeníček a Mařenka loupali perníček ze střechy.

Práce s příběhem 3. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: knížka, čtenářské kostky, papírové perníčky.

Motivace: Kdo mi poví, co za světýlko Jeníček viděl? A co Jeníček a Mařenka udělali, když uviděli perníkovou chaloupku? Pojdme si zahrát, jak Jeníček a Mařenka loupali perníček.

Kdo mi to tu loupe perníček? (Alternativa hry Štronzo.)

Pomůcky: papírové perníčky.

Metodický postup: Papírové perníčky rozmístíme po prostoru na jedné straně třídy. Děti se postaví na druhou stranu. Učitelka/dítě bude Ježibaba–otočená k dětem zády a dělá, že třeba peče perníčky. Když se Ježibaba chce otočit, řekne: „Kdo mi to tu loupe perníček?“ Děti se musí okamžitě zastavit a nesmí se pohnout. Pohnout se mohou tehdy, až když se k nim Ježibaba znovu otočí zády. (Ježibaba si může zkontrolovat, kolik má perníčků a říkat třeba: „Kde mám perníčky? Že mi je vrabci/ ptáci zase sezobali? Musím je znovu upéct.“). Každé dítě může vzít jen jeden perníček a musí ho dostat na druhou stranu. Hra končí, až když Ježibaba nemá perníčky, popřípadě když učitelka řekne.

Hlavní část

Metodický postup: S dětmi sedíme v kroužku a přečteme jim další část pohádky. Při házení zelenou kostkou mluví jen ten, kdo má bambuli, výjimkou je paní učitelka. Při čtení pohádky knížku držíme tak, aby děti viděly její ilustrace.

Čtení pohádky

„Když uviděla Jeníčka s Mařenkou, líbezně se usmála a řekla: „Pojďte dál, dám vám perníčku, kolik budete chtít, přespíte tu a ráno se zase vydáte na cestu.“ Jenomže ráno bylo všechno jinak. Ježibaba chytila Jeníčka, zavřela ho do chlívku a Mařence přikázala nanosit dříví a roztopit pec. „Až Jeníček pěkně ztloustne, upeču si ho k večeři,“ smála se ježibaba. Dětem do smíchu nebylo, ale Mařenka dostala nápad.“

Otázky/úkoly na zelené kostce

- Co si myslíte, že Mařenku mohlo napadnout?
- Proč se Jeníček a Mařenka ježibaby ze začátku nebáli? Bylo správné, že jí věřili?
- Co si myslíte, že měli Jeníček a Mařenka udělat, když je ježibaba pozvala na perníček? Proč?
- Postavme si perníkovou chaloupku.
- Jak se Jeníček s Mařenkou cítili, když zjistili, že je ježibaba chce upéct?
- Je správné věřit cizím lidem, i když nám nabízejí např. bonbón nebo čokoládu?

Konstrukční činnost: Postavme si perníkovou chaloupku a cestu k perníkové chaloupce.

Pomůcky: molitanová stavebnice, hmatový chodník.

Metodický postup: Děti rozdělíme do dvou skupin. Jedna skupina postaví z molitanových kostek perníkovou chaloupku. Druhá skupina postaví pomocí hmatového chodníku cestu k perníkové chaloupce.

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali.

Práce s příběhem 4. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pohybová hra: Na honěnou

Hlavní část

Pomůcky: knížka, čtenářské kostky.

Motivace: Kdo mi poví, co se stalo Jeníčkoví a Mařence? Bylo správné, že Jeníček a Mařenka věřili Ježibabě? Co si myslíte, že Mařenku napadlo? To se dneska dozvíme.

Čtení pohádky

„Když ježibaba rozkázala Jeníčkoví, aby si sedl na lopatu, a chtěla ho strčit do pece, Jeníček řekl: „Nejdřív mi musíte ukázat, jak se na lopatu sedá.“ Sotva ježibaba dosedla

na lopatu, Jeníček s Mařenkou jí společně zvedli a šup do pece. Pevně zavřeli dvířka a utíkali pryč, ani se neohlédli. Nakonec našli tatínka, který je celou noc hledal, a všechno mu vyprávěli. Od té doby byly děti opatrné a v lese se už nikdy neztratily.“

Otázky/úkoly na červené kostce:

- Jak se Jeníček a Mařenka zachránili?
- Myslíte si, že by Jeníček dokázal sám dostat Ježibabu do pece, kdyby mu Mařenka nepomohla? Pojdme si to zkusit!
- Jak si myslíte, že se cítil tatínek, když uviděl Jeníčka a Mařenku? Proč se tak cítil?
- Jak se Jeníček a Mařenka cítili, když utekli z perníkové chaloupky pryč?
- Jaké je ponaučení?
- Vymysli jiný konec pohádky.

Aktivita k otázce: Myslíte si, že by Jeníček dokázal sám dostat Ježibabu do pece, kdyby mu Mařenka nepomohla? Pojdme si to zkusit!

Pomůcky: Dětský komunikační molitanový kruh.

Metodický postup: Dvě děti se posadí na dětský komunikační molitanový kruh a budou v roli Ježibaby. Necháme nejdřív jedno dítě zkusit, jestli dokáže s kruhem, na kterém sedí děti, pohnout. Pokud mu to nepůjde, poprosí děti, aby mu pomohly.

Píseň Perníková chaloupka

Pomůcky: klávesy.

Metodický postup: Učitelka dětem zahraje a zazpívá první dvě sloky písničky bez doprovodu (jen melodii). Potom si ji zazpívají s pohybem.

Žily byly dvě dětičky, dostaly chuť na perníčky.

(Poskakujeme na místě.)

Noc je chytla v černém lese, Jeníček se strachy třese.

(Rozhlížíme se kolem, na „Jeníček“ děláme, že je nám zima.)

Žlutě svítí okno v dálce, držíme vám děti palce.

(Uděláme rukama velký kruh, na „držíme vám“ držíme palce.)

Dorazíte ve chvílce k perníkové chaloupce.

(Ťukáme na ruku ukazováčkem, jako bychom ťukali na hodinky, na „k perníkové chaloupce“ uděláme rukama stříšku.)

Pohybová hra dle výběru dětí:

Pojďme do pohádky

Najdi světýlko

Kdo mi to tu loupe perníček? (Alternativa hry Štronzo.)

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali.

Práce s příběhem 5. den – Řízená činnost v mateřské škole

Úvod = MOTIVACE DĚTÍ

Pomůcky: Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka.

Motivace: Včera jsme si dočetli pohádku o Červené Karkulce. Líbila se vám? Já jsem dneska přinesla tenhle dřevěný kufřík. Co myslíte, že v něm je? Tak to pojďme zjistit.

Hlavní část

Metodický postup: děti posadíme před obrázkové divadlo. Řekneme, že k otevření musíme zazpívat píseň o Karkulce. Během zpívání písničky kufřík pomalu otvíráme.

Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka

Pomůcky: pohádkový kufřík, zvoneček.

Metodický postup: Děti se posadí před divadlo a učitelka čte. Během čtení dává dětem otázky související s pohádkou. Po pohádce si děti ozdobí upečené perníčky.

Píseň Perníková chaloupka

Pomůcky: klávesy.

Metodický postup: S dětmi zazpíváme písničku i s naučeným pohybem. Po zopakování písničky si k ní přidáme pohyb. Uděláme s dětmi kruh. Písničku zpíváme pomalu a přitom děláme pohyb. Děti pohyb opakují.

Pohybová hra dle výběru dětí:

Pojďme do pohádky

Najdi světýlko

Kdo mi to tu loupe perníček? (Alternativa hry Štronzo.)

Závěr

Shrnutí a zhodnocení aktivit, které jsme s dětmi dělali.

6.3 Vyhodnocení realizace projektu Perníková chaloupka

Pro své výzkumné šetření jsem si zvolila metodu přímé práce s dětmi. Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak děti v předškolním věku vnímají poselství v pohádce. Pohádku jsem rozdělila na pět dní. Zde popíšu, jak děti na danou část pohádky reagovaly, a také uvedu vlastní hodnocení. V textu se objevují citově zabarvená slova, která jsem zde ponechala kvůli zachování autenticity odpovědí.

Práce s příběhem 1. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „*Jak jsme házely kostkou.*“ „*Jak jsme hrály pohádky.*“ „*Když jsme hádaly, co je v krabici.*“ „*Písnička.*“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „*Jak jsme hráli na honěnou.*“ „*Když jsme házely kostkou.*“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Děti okamžitě poznaly, že se jedná o pohádku Perníková chaloupka. Znaly děj pohádky a dokázaly vyjmenovat všechny postavy v pohádce. Jenom dvě děti odpověděly, že se v pohádce objevil vlk a Karkulka. Na otázku „Co tě napadne, když se řekne perníková chaloupka?“ děti odpověděly: „Perníková bába.“ „Perníčky.“ „Jeníček a Mařenka.“ „Perníková chaloupka.“ „Vlk.“ „Červená Karkulka.“ Na otázku: „Kde si myslíš, že se příběh odehrává?“ děti odpověděly: „V lese.“ „U moře.“ „V Německu.“

Hlavní otázky a úkoly ze zelené kostky:

1. Bály byste se, kdybyste zůstali sami v lese? Co byste udělali, abyste se nebáli?

Pět dětí by se v lese nebálo. Zbytek dětí odpověděl, že by se sami v lese bály.

Odpovědi dětí: „Vylezl bych na strom.“ „Vzal bych si kolo, protože na něm mám světýlko.“ „Vzal bych si s sebou svítilnu.“ „V lese bych se nebála, protože bych šla s maminkou a tatínkem.“ „Šel bych s tatínkem.“

2. Co byste udělali, kdybyste se ztratili v lese jako Jeníček a Mařenka.

Odpovědi dětí: „Postavil bych si domek z klacků nebo z cihel domeček a čekal bych na tatínka, až by přišel do lesa.“ „Zavolal bych hasiče nebo policajty.“ „Vylezl bych na strom, jestli neuvidím tatínka.“ „Volal bych na tatínka.“ „Našel bych si bunkr.“ „Postavila bych si domeček a pak bych šla hledat tatínka.“ „Udělal bych si oheň.“ „Našel bych si skálu, kde bych zůstal.“

Dítě, co odpovědělo „Zavolal bych hasiče nebo policajty.“ si nedokázalo vzpomenout na to, jaké číslo má policie a hasiči. Proto jsme si čísla společně připomněli.

3. Bylo správné, že děti nebyly poblíž tatínka? Pokud ne, proč to nebylo správné?

Všechny děti řekly, že to nebylo správné.

Odpovědi dětí: „Protože se mohli ztratit.“ „Měli zůstat u tatínka.“

4. Co měli Jeníček s Mařenkou udělat pro to, aby se neztratili?

Odpovědi dětí: „Měli zůstat u tatínka.“ „Měli se držet tatínka.“ „Děti měly běhat poblíž tatínka.“ „Tatínek měl volat na děti a hlídat je.“ „Měli si tatínka hlídat.“

Pouze jedno dítě řeklo, že měl tatínek volat na děti a hlídat je.

Hodnocení

Děti se mi podařilo úspěšně namotivovat pomocí pohybové hry Pojdme do pohádky. Děti říkaly pohádkové postavy, které následně předváděly: vlka – chodily po čtyřech a vyly, prince – cválaly na koni, Karkulku – chodily a dělaly dřep, který reprezentoval sbírání kytiček, a také Šípkovou Růženku – lehly si na zem a jedno dítě je pohladilo, aby se probudily. Při poslání krabice si děti myslely, že jsou v ní perníčky. Důvodem byly perníkové motivy na krabici. Čtenářské kostky děti bavily. Samy mi po splnění žluté čtenářské kostky říkaly, jakou kostku použijeme po ní. Na otázku: „Bály byste se, kdybyste zůstaly sami v lese? Co byste udělaly pro to, abyste se nebály?“ odpovědělo pět dětí, že by se v lese nebály. Na druhou část otázky děti odpověděly hlavně tak, že by šly s rodiči, protože samy do lesa nesmí.

Překvapily mě odpovědi dětí na otázku: „Co byste udělaly, kdybyste se ztratily v lese jako Jeníček a Mařenka.“ Osm dětí by si postavilo domeček hlavně z klacíků poblíž místa, kde se ztratily. Jeden chlapec odpověděl, že i z cihel, protože jich je v lese podle něj hodně. Jiné děti by si našly nějakou skrýš: bunkr nebo skálu. Jenom jednoho chlapce napadlo zavolat policii nebo hasiče. Děti se shodly, že by zůstaly na místě, kde se ztratily, a nikam daleko by nešly.

Podle dětí měli Jeníček a Mařenka zůstat poblíž tatínka. Jenom jeden chlapec řekl, že měl i tatínek hlídat děti, nejen ony jeho. Z pohybových aktivit se dětem nejvíc líbila hra Na honěnou, kdy jsem z důvodu většího počtu dětí vybrala dvě děti, které honí. Před hrou jsme si řekli pravidla a na co si při běhání dáme pozor. Jelikož jsem ve třídě nenašla rádio, domluvili jsme se s dětmi, že na tlesknutí zůstanou všichni stát. Na tento signál děti velmi dobře reagovaly. Těsně před koncem jsme si s dětmi shrnuli, co jsme se dneska dozvěděli.

Odpovědi dětí: „Že když jsme v lese, tak se držíme tatínka.“ „Jak se Jeníček a Mařenka ztratili.“ „Když se ztratíme, tak zůstaneme na místě a počkáme na tatínka.“

Na závěr jsme si zazpívali píseň Perníková chaloupka. Původně jsem chtěla s dětmi zazpívat jen první sloku. Píseň ale přišla dětem příliš lehká, tak jsme si zazpívali i druhou.

Můj záměr, kterého jsem otázkami z kostek chtěla docílit, se splnil. Šlo o to, aby se děti zamyslely nad tím, jak by se mohly zachovat, kdyby se stejně jako Jeníček a Mařenka v lese ztratily. Popřípadě co udělat, aby se to nestalo.

Práce s příběhem 2. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Jak jsme hledaly světýlko.“ „Když jsi měnila hlas.“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Dělání perníčků!“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky a úkoly ze zelené kostky:

1. Bylo správné, že Jeníček a Mařenka loupali perníček ze střechy?

Deset dětí odpovědělo, že to správné není, protože: „V chaloupce žije perníková bába.“ „Ten perníček nebyl jejich.“ Tuto odpověď řekla jenom jedna holčička.

Čtyři děti odpověděly, že to bylo správné, protože: „Měly hlad.“ „Chtěly si dát perníčky.“

Tři děti nechtěly na otázku odpovědět.

2. Bylo správné, že Jeníček a Mařenka šli k perníkové chaloupce?

Všechny děti odpověděly: „Ne.“

3. Proč si myslíte, že Jeníček a Mařenka běželi za světýlkem?

Odpovědi dětí: „Protože si mysleli, že to je jejich dům.“ „Mysleli si, že tam jsou hodní lidé.“ „Že to je jejich světýlko.“ „Protože ho Jeníček uviděl.“

4. Proč si myslíte, že děti nezaklepaly na dveře, jestli v chaloupce někdo nebydlí?

A místo toho začaly hned loupat perníček ze střechy?

Odpovědi dětí: „Protože si myslely, že tam jsou hodní lidé.“ „Protože měly hlad.“ „Myslely si, že tam nikdo není.“ „Chtěly si dát perníček.“

5. Co byste udělali, kdybyste uviděli takou podobnou chaloupku?

Odpovědi dětí: „Dal bych si perníček.“ „Já bych snědl střechu.“ „Běžela bych pryč.“ „K chaloupce bych nešla.“ „Dala bych si hned perník.“ „Utekl bych pryč.“

Pouze čtyři děti by k chaloupce nešly. Ostatní děti by si perník daly.

Hodnocení

Dětem se při čtení líbilo, když jsem měnila hlas, a to hlavně u ježibaby. Při házení čtenářskou kostkou mě děti samy upozornily na to, kdo předešlý den kostkami házel a kdo ještě ne. Během házení kostkou jsem nepotřebovala děti nějak motivovat ani měnit aktivitu, abych udržela jejich pozornost. Velmi je zajímalo, co padne na kostce. Jediný problém, který se při házení s kostkou občas objevil, bylo to, že děti chtěly říct některé odpovědi hned, i když měl mít slovo někdo jiný. Zde stačilo dát dítěti, které chtělo odpovědět, prostor k odpovědi ihned potom, když předchozí dítě odpovědělo. Děti na otázky z čtenářské kostky odpovídaly bez problémů a nepotřebovaly žádné dodatečné vysvětlení. Z toho usuzuji, že otázky byly dětem předávány srozumitelně a jasně. Nejvíce se dětem líbila hra Najdi světýlko. U této aktivity jsem dbala na to, aby děti pravdivě říkaly domluvené signály přihořívá a hoří. Další činností, která se dětem velmi líbila, bylo pečení perníčků. Z důvodu, že mateřská škola má vlastní jídelnu, do které děti chodily jak na svačiny, tak i na oběd. Nebyl ve třídě dostatek stolů (jeden stůl pro šest dětí, jeden oválný stůl pro cca 11 dětí), které by zajistily, že se skupinky nebudou mačkat.

Zařadila jsem tuto aktivitu při ranních činnostech. Na závěr jsme si s dětmi zazpívali píseň Perníková chaloupka i s pohybem. Jelikož byla píseň s pohybem pro děti trochu složitější, říkali jsme ji nejdřív jako básničku. Až po chvíli jsme ji zkusili i zazpívat.

Můj záměr, kterého jsem otázkami z kostek chtěla docílit, se splnil. Šlo o to, aby se děti zamyslely nad tím, zda bylo správné, že Jeníček a Mařenka podleli kouzlu perníkové chaloupky. A zda by i ony šly k perníkové chaloupce.

Práce s příběhem 3. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Když jsi byla ježibaba.“ „Když jsme stavěly cestu.“ „Když jsi říkala pohádku.“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Když jsme hrály, kdo mi loupe perníček!“ „Jak jsme stavěly perníkovou chaloupku.“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky a úkoly ze zelené kostky:

- 1. Proč se Jeníček a Mařenka ježibaby ze začátku nebáli? Bylo správné, že jí věřili?**

Na první část otázky děti odpověděly: „Protože si myslely, že je hodná.“ „Protože jim dala perníček.“

Na druhou část otázky všechny děti odpověděly: „Ne.“

- 2. Co si myslíte, že měli Jeníček a Mařenka udělat, když je ježibaba pozvala na perníček? Proč?**

Odpovědi dětí: „Měli utýct.“ „Měli běžet pryč.“ „Neměli si brát perníček.“

Na otázku „Proč?“ odpověděla jenom jedna holčička: „Protože to mohlo být otrávený.“

- 3. Jak se Jeníček s Mařenkou cítili, když zjistili, že je ježibaba chce upéct?**

Odpovědi dětí: „Měli strach.“ „Plakali.“ „Stýskalo se jim po tatíncovi.“ „Báli se.“

- 4. Je správné věřit cizím lidem, i když nám nabízejí např. bonbón nebo čokoládu?**

Odpovědi dětí: „Ne.“ „Není to správné.“ „Od cizích si nemám nic brát.“

Hodnocení

Děti se mi podařilo úspěšně namotivovat. S dětmi jsme si nejdřív zopakovali, kam až se pohádka přečetla. Než se pohádka začala číst dál, zahrála se pohybová hra Kdo mi to tu loupe perníček? Při této hře děti bavilo, když jsem mluvila jako ježibaba. Při hře jsem dbala na to, aby děti dokázaly včas reagovat na domluvený signál. Z toho důvodu jsem zprvu říkala: „Kdo mi to tu loupe perníček?“ pomaleji a postupně jsem mluvila rychleji. Po hře jsme navázali na čtení příběhu. Po přečtení předposlední části pohádky děti hned řekly: „A teď budeme házet kostkou!“ Při pokládání otázek jsem dbala na to, abych dětem hned neřekla: „To je správná odpověď.“ nebo „Opravdu si myslíš, že to tak je?“ A to proto, že jsem nechtěla ovlivnit jejich odpovědi. Ty jsme na konci společně shrnuli. S otázkami děti neměly problém a dokázaly na ně hned odpovědět. Dále nejvíce děti bavily konstrukční činnosti Postavme si perníkovou chaloupku a cestu k perníkové chaloupce. Děti se samy rozdělily na ty, kdo chtějí dělat cestu, a na ty, kdo chtějí dělat perníkovou chaloupku. Do stavby perníkové chaloupky jsem dětem musela zasáhnout, protože ji začaly stavět přímo u elektrického piana.

Můj záměr, kterého jsem otázkami z kostek chtěla docílit, se splnil. Šlo o to, aby se děti zamyslely nad tím, jestli je správné věřit někomu cizímu i když nám něco nabízí.

Práce s příběhem 4. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Když jsme tahaly kruh.“ „Všechno!“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Když jsme tahaly kruh.“ „Když jsme hrály: Kdo mi to loupe perníček?“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky a úkoly z červené kostky:

- 1. Jak si myslíte, že se cítil tatínek, když uviděl Jeníčka a Mařenku? Proč se tak cítil?**

Odpovědi dětí: „Byl rád.“ „Měl radost.“

Na otázku: „Proč se tak cítil?“ děti odpověděly: „Protože je celou noc hledal.“ „Protože se vrátily domů.“

2. Jak se Jeníček a Mařenka cítili, když utekli z perníkové chaloupky pryč?

Na tuhle otázku děti odpověděly: „Dobře.“ a „Byli rádi, že můžou domů.“

3. Vymysli jiný konec pohádky.

Děti jiný konec pohádky nevymyslely. Chtěly ho nechat tak, jak je v pohádce.

4. Jaké je ponaučení?

Odpovědi dětí: „Že nemáme chodit nikam daleko.“ „Nemáme si brát nic od cizích.“ „V lese máme být u tatínka a maminky.“

Hodnocení

Na přání dětí jsme místo hry Na honěnou hráli hru Kdo mi to tu loupe perníček? Děti při ní chtěly být ježibabou. Proto jsem dbala na to, aby se neotáčely na ostatní děti dřív, než dořeknou větu: „Kdo mi to tu loupe perníček?“ S tím měly děti problém. Proto jsem určila dvě děti, které budou hrát ježibabu. Toto řešení u většiny dětí pomohlo, protože se hlídaly navzájem. Hra je bavila natolik, že si jí zahrály i po hlavní činnosti, kterou jsem připravila. Před házením čtenářskou kostkou děti říkaly: „Teď už bude červená kostka!“ Na otázky z červené kostky děti odpovídaly velmi podobně. Jiný konec pohádky nechtěly dát. Tenhle konec byl pro ně správný. Kromě hry Kdo mi to tu loupe perníček? děti bavila i hra z kostky „Myslíte si, že by Jeníček dokázal sám dostat ježibabu do pece, kdyby mu Mařenka nepomohla? Pojdme si to zkusit!“. Většinu dětí bavilo víc tahat s komunikačním kruhem, na kterém seděly dvě děti. Pouze čtyři děti se na komunikačním kruhu chtěly „vozit“. Za kruh tahalo pokaždé nejdřív jen jedno, maximálně dvě děti. Bylo zajímavé pozorovat, jak ostatní děti šly samy od sebe pomoci dítěti, kterému nešlo s kruhem pohnout.

Žádné z dětí nechtělo změnit konec pohádky. Tenhle konec byl podle nich správný. Na závěr se zazpívala píseň Perníková chaloupka s pohybem.

Můj záměr se naplnil. Chtěla jsem zjistit, jak děti vnímají poselství v pohádce. Děti jsem se snažila nenavádět k jednomu konkrétnímu poselství. Kladením otázek jsem se snažila o to, aby se nad pohádkou víc zamyslely.

Odpovědi dětí: „Že nemáme chodit nikam daleko.“ „Nemáme si brát nic od cizích.“ „V lese máme být u tatínka a maminky.“

Práce s příběhem 5. den – Řízená činnost v mateřské škole

Reflexe s dětmi a jejich odpovědi z čtenářských kostek

Co se dětem líbilo:

Odpovědi dětí: „Jak si mluvila jako ježibaba.“ „Jak si četla.“ „Když jsme tahaly kruh.“ „Pohádka.“

Co děti nejvíce bavilo:

Odpovědi dětí: „Divadlo!“ „Jak jsme zdobily perníčky.“

Odpovědi z čtenářských kostek:

Hlavní otázky z pohádkového kufříku:

1. Už jste se, děti, někde někdo ztratil?

Všechny děti odpověděly: „Ne.“

2. V téhle pohádce se někde stala chyba, děti udělaly něco špatně. Jestlipak přijdete na to, kde to bylo?

Děti hned začaly popisovat děj z obrázků 3, 4 a 6.

Odpovědi dětí: „Jeníček neměl Mařence utýct pryč.“ „Neměly loupat perníček.“ „Neměly jít pryč od tatínka, měly být na louce a trhat jahody.“ „Jeníček neměl loupat perníček.“

3. Co myslíte děti, proč se ta paní zlobí?

Odpovědi dětí: „Protože jí jedly perníček.“

4. Co si myslíte, že zatím dělali tatínek a maminka?

Odpovědi dětí: „Hledali je v lese.“ „Celou noc je hledali.“ „Byli smutní.“

5. Jaké je ponaučení?

Odovědi dětí: „Nemáme chodit nikam daleko.“ „V lese být u tatínka a hrát si u něj.“
„Máme poslouchat tatínka a maminku.“

Hodnocení

Na rozdíl od pohádky Červená Karkulka jsem u tohoto projektu připravila dětem židličky, na které se mohly posadit. Děti nevěděly, že se bude pohádka číst z pohádkového kufříku, nechala jsem to pro ně jako překvapení. Využila jsem, že děti jí svačinu ve společné jídelně. Připravila jsem si pohádku tak, abychom mohli hned začít. Jak děti postupně přicházely ze svačiny do třídy, každé se divilo, co se to ve třídě stalo. Hned si šly vybrat místo, kde chtěly sedět. Tím, že jsem kufřík zakryla šátkem, jsem dokázala udržet moment překvapení až do chvíle, než přišlo poslední dítě. Před čtením pohádky z kufříku jsem přesadila větší děti, aby menší děti viděly na pohádku. Pohádku jsme společně otevřely písní Perníková chaloupka. Pohádka je bavila a aktivně se do ní zapojovaly. Po skončení pohádky jsem se opět zeptala, jaké je ponaučení.

Děti si poté opět vyzkoušely hru z kostky „Myslíte si, že by Jeníček dokázal sám dostat Ježibabu do pece, kdyby mu Mařenka nepomohla? Pojdme si to zkusit!“ Stejně jako předešlý den děti chodily hned pomoci dítěti, kterému to samotnému nešlo.

Na závěr děti dostaly perníčky, které zbyly. Perníčky, které jsme v úterý dělaly, si děti postupně zdobily následující den při ranních činnostech.

ZÁVĚR

Bakalářskou práci zaměřenou na to, jak předškolní děti vnímají poselství v pohádkách z pohledu samotného dítěte, jsem zvolila záměrně. Během studia jsem měla možnost díky pedagogickým praxím nejen poznat, jak učitelé v mateřských školách s pohádkami pracují, ale také si sama vyzkoušet vést řízenou činnost. Právě při pedagogických praxích jsem si všimla, že učitelé v mateřských školách pohádku používají převážně jako prostředek, s jehož pomocí dětem předávají informace pro ně srozumitelnou formou. V případě poselství se učitelé hlavně zaměřovali na jedno konkrétní poselství, které pohádka nabízí, a už se děti neptali, jaké jiné poselství v pohádce mohou najít. Během studia jsem si uvědomila, že práce s pohádkou je vhodná metoda, jak s dětmi pracovat, a jsem ráda, že jsem se v bakalářské práci zaměřila právě na toto téma.

Pohádky do života dětí bezpochyby patří. Pomáhají jim pochopit životní situace, které by jinak pro ně byly chaotické a náročnější na pochopení. Dítě se pomocí pohádkových hrdinů učí řešit různé životní situace, ve kterých se nachází. Poskytují mu spoustu informací a z toho důvodu dávají širokou možnost s nimi pracovat. V teoretické části jsem se zaměřila hlavně na psychologický význam pohádek. Pochopila jsem důležitost skrytých významů i to, na co pohádka naráží, ale dítě v předškolním věku to nevnímá. Uvědomila jsem si i důležitost čtenářství a až po realizaci projektů jsem si uvědomila, jak bych ho víc zařadila do řízené činnosti.

Cílem práce v praktické části bylo vyzkoušet, jak děti pomocí pohádky, čtenářských kostek, her a jiných aktivit budou vnímat poselství v pohádce. Za tímto účelem jsem realizovala dvě pohádky – Červenou Karkulku a Perníkovou chaloupku. Původně jsem měla v plánu realizovat ještě Popelku a Sněhurku. Tyto dvě pohádky nebylo možné z pandemických důvodů uskutečnit a po domluvě s vedoucí bakalářské práce jsem realizovala pouze dvě zmíněné. Realizace projektů mi dala novou zkušenost, jak pracovat s pohádkou. V obou případech jsem použila čtenářské kostky, které jsem doposud neměla možnost vyzkoušet.

Zjistila jsem, že čtenářské kostky mohou být jednou z možností, jak děti namotivovat k delší diskusi na konkrétní téma. Zjistila jsem však, že tenhle způsob je sice vhodný, ale pouze v případě menšího počtu dětí, popřípadě se staršími předškolními dětmi. Mladší děti pomalu ztrácely pozornost a musela jsem na chvíli změnit aktivitu a až pak dodělat otázky na kostkách. To však nemění nic na tom, že čtenářské kostky děti zaujaly, snažily se nad otázkami víc přemýšlet a také si hlídaly, kdo neházela kostkou, aby se vystřídaly všechny. Během projektu jsem zjistila, že některé děti bavila pohádka víc, když se četla z pohádkového kufříku, než když se četla v knížce. Domnívám se, že je to kvůli tomu, že při čtení pohádky z kufříku se děti aktivně zapojovaly nejen do otázek, ale i do úkolů, které se v pohádce objevily. Z mého pohledu bych čtení pohádky, jak jsem ho zvolila, neměnila. Děti měly k dispozici dva způsoby, jak se dá číst pohádka, a i když se v podstatě ta samá pohádka četla následující den, udržely pozornost a lépe reagovaly na otázky k pohádce.

V reflexivních rozhovorech, které jsem vedla s dětmi, se ukázalo, že poselství pohádky Červená Karkulka děti vnímaly jako varování ve třech podobách: Nemají se bavit s cizími lidmi. Mají poslouchat rodiče. Nemají cizím lidem otvírat dveře. Perníkovou chaloupku děti vnímaly ve čtyřech podobách: Od cizích lidí si nemají nic brát. V lese mají být blízko rodičů. Nesmí chodit daleko od rodičů. Poslouchat rodiče. Podle mého názoru to ukazuje, že jednotlivé děti vnímají poselství pohádek rozdílně, a předpokládám, že na základě zkušeností, které mají z reálného života. Myslím si, že pohádka může v mateřské škole sloužit jako metoda či prostředek k předávání informací, ale neměli bychom zapomínat na poselství, která pohádky dětem přinášejí, a snažit se pracovat i s nimi.

Díky bakalářské práci jsem zjistila nejen to, jak děti vnímají poselství v pohádce, ale i to, jak vnímají celou pohádku. Poznala jsem a také vyzkoušela pro mě nové metody, jak se dá s pohádkou pracovat.

Doufám, že moje bakalářská práce bude přínosem pro všechny, které zajímá, jak dítě vnímá poselství v konkrétních pohádkách.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BETTELHEIM, B. (2017) Za tajemstvím pohádek: Proč a jak je číst v dnešní době. Praha: Portál.

ČAKIRPALOGLU, P. (2004) Psychologie hodnot. Olomouc: Votobia.

ČAPEK, K. (1931) Marsyas čili na okraj literatury. Praha: Dr. Ot. Štorch-Marien.

ČEŇKOVÁ, J. (2006) Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež. Praha: Portál.

ČERNOUŠEK, M. (2019) Děti a svět pohádek: kouzlo vyprávěného slova. Vyd. 2. Praha: Portál.

Čtenářské stránky. (n.d.). Jak je používat. <https://122017.myshoptet.com/manual/>.

DOLEŽALOVÁ, J. (2010) Rozvoj grafomotoriky v projektech. Praha: Portál.

DVOŘÁKOVÁ, J. (2008) Morální usuzování: vliv hodnot, osobnosti a morální identity. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita.

FABRIS, N. (2018) Červená Karkulka. Cpress.

FRANZ, Marie-Louise von. (1998) Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie. Praha: Portál.

HASS, A. (1999) Morální inteligence: jak rozvíjet a kultivovat dobro v nás. Vyd. 1. Praha: Columbus.

HELUS, Z. (2009) Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Vyd. 2. Praha: Portál. Pedagogická praxe.

HERMAN, M. (2014) Najděte si svého marťana. Olomouc: Hanex.

LEPILOVÁ, K. (2014) Cesty ke čtenářství vyprávějte si s námi! Brno: Edika.

LUŽÍK, R. (1944) Pohádka a dětská duše, několik poznámek k problematice lidové pohádky. Praha: Václav Petr.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2018). Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. <https://www.msmt.cz/file/45304/>.

MOCNÁ, D., PETERKA, J (2004). Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka.

NÁDVORNÍKOVÁ, H., SVOBODOVÁ, E., ŠVEJDOVÁ.H., VÍTEČKOVÁ, M. a kol. (2019). Publikace Čteme si, hrajeme si, poznáváme... Metodika čtenářské pregramotnosti. Pedagogická fakulta: JU v Českých Budějovicích.

Pinterest. (n.d.). Pinterest. <https://cz.pinterest.com/pin/476466835561782995/>.

PLICKOVÁ, E. Perníková chaloupka. Praha: Axióma.

PROPP, V.J. (1999) Morfologie pohádky a jiné studie. Jinočany: H&H.

STREIT, J. (1992) Proč děti potřebují pohádky. Praha: Baltazar.

SVOBODOVÁ, E. (2015). Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka. INFRA, s .r. o.

SVOBODOVÁ, E. (2016). Pohádka z kufříku: O Červené Karkulce. INFRA, s. r. o.

SVOBODOVÁ, E. a kol. (2010) Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program. Praha: Portál.

SVOBODOVÁ, E., ŠVEJDOVÁ.H. (2011). Metody dramatické výchovy v mateřské škole. Praha: Portál.

TOMAN, J. (1999) Dětské čtenářství a literární výchova. Brno: CERM.

VÁGNEROVÁ, M. (2005) Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Vyd. 1. Praha: Karolinum.

ZACHOVÁ, A. (2013) Čtenářství a čtenářská gramotnost. Vlkov: Helena Rezková.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Fotografie z projektů

Příloha č. 2 Fotografie pomůcek

Příloha č. 3 Leporelo Perníková chaloupka

Příloha č. 4 Kniha Červená Karkulka

Příloha č. 5 Pohádka z kufříku

Příloha č. 1 Fotografie z projektů

Konstrukční činnost cesta k babičce (Projekt Červená Karkulka)

Fotografie z projektu Červená Karkulka

Pohybová hra: Kdo mi to tu loupe perníček?

Konstrukční činnost: Postavme si perníkovou chaloupku a cestu k perníkové chaloupce.

Perníčky dětí z projektu Perníková chaloupka

Skupinová fotka z projektu Perníková chaloupka.

Příloha č. 2 Fotografie pomůcek

Bambule

Čtenářské kostky

Košík s šátkem

Plášť Karkulka

Maska vlka

Krabice s motivy perníčků

PERNÍKOVÁ CHALOUPKA

1. ŽILY BYLY DVĚ DĚTIČKY, DOSTALY CHUŤ NA PERNÍČKY.

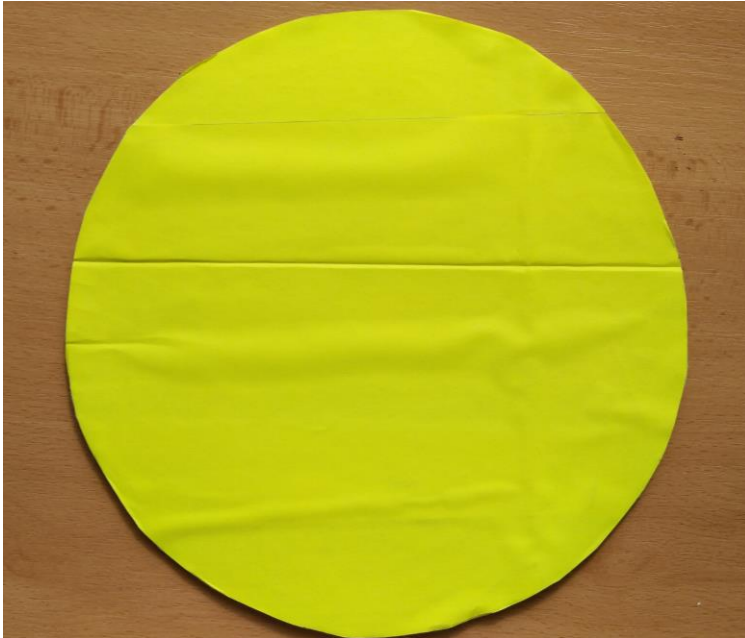

NOC JE CHYTILA V ČERNÉM LESE, JENÍČEK SE STRACHY TŘESE.

2. ŽLUTĚ SVÍTÍ OKNO V DÁLCE,
DRŽÍME VÁM, DĚTI, PALCE,
DORAZÍTE VE CHVÍLCE
K PERNÍKOVÉ CHALOUPCE.	5. BÁBA DĚTI CHYTILA,
DO CHLÍVKU JE ZAVŘELA.
KAMARÁDE KOCOŮŘÍ,
BUDEME MÍT VEČEŘII!
3. SLINY SE JIM SBÍHAJÍ,
STRACHU SE PŘEC NENAJÍ.
A TAK SLADKÝ PERNÍČEK,
CHROUPAJÍ JAK CHLEBÍČEK.	6. V PECI PĚKNĚ ROZTOPILA,
LOPATU SI PŘIPRAVILA.
DĚTI ŠIDÍ BÁBU PŘECI,
TEĎ SE SAMA SMAŽÍ V PECI.
4. BÁBA SEDÍ VE SVĚTNICI,
U NOSU MÁ BRADAVICI,
KOČKA SE JÍ ZE ZAD SVEZLA,
NĚCO SE JÍ VENKU NEZDÁ.	7. DĚTI BĚŽÍ, CO DECH STAČÍ,
PŘESKAKUJÍ PŘES BODLÁČÍ.
BUDOU DOMA VE CHVÍLCE,
PŘITULÍ SE K MAMINCE.

HUDBA, TEXT: PAVLA SRNSKÁ
PŘILOŽENÁ KRESBA: LEONA MĀREČKOVÁ

Píseň: Perníková chaloupka (Pinterest, n.d.)

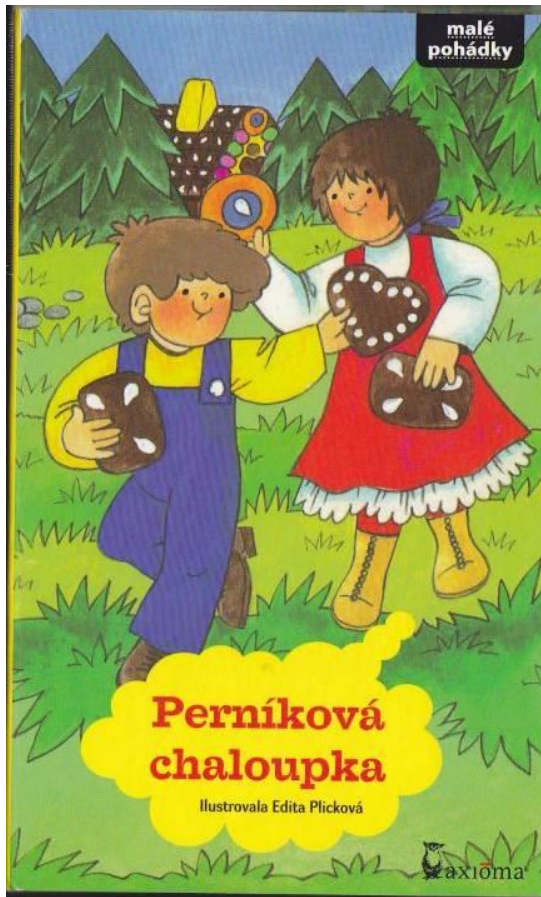

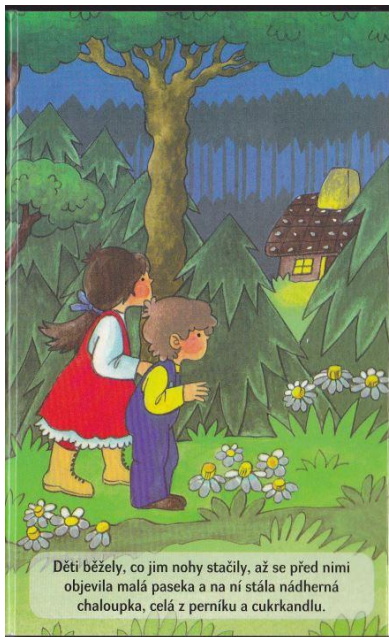
Žluté kolo na hru: Najdi světýlko

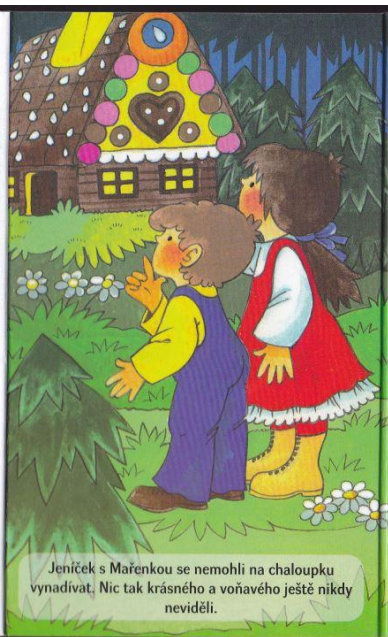
Papírové perníčky na hru: Kdo mi to tu loupe perníček?

Příloha č. 3 Leporelo Perníková chaloupka (Edita Plicková)

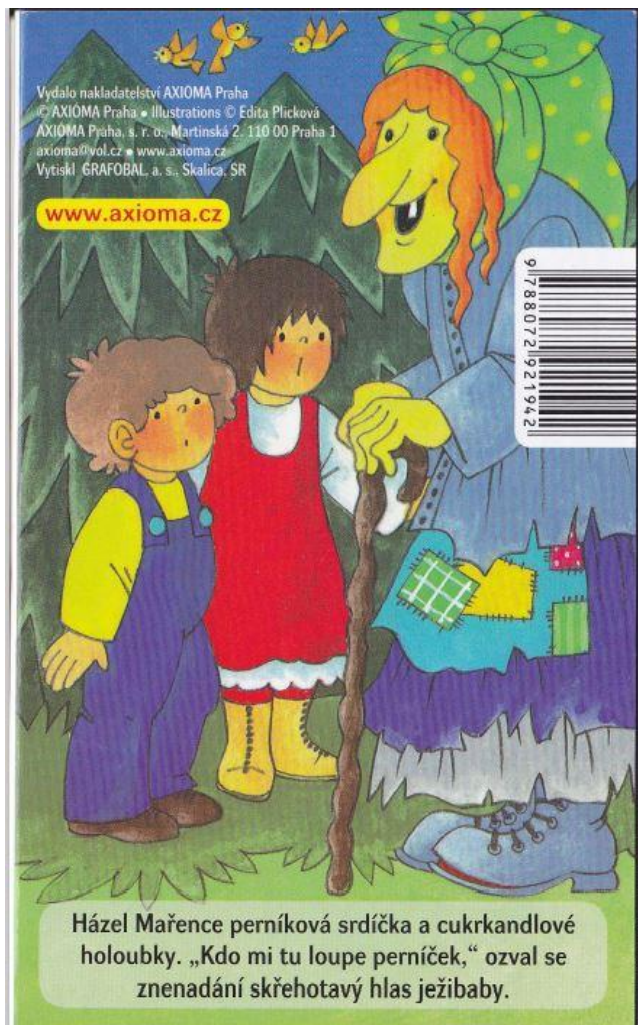
Děti běžely, co jim nohy stačily, až se před nimi objevila malá paseka a na ní stála nádherná chaloupka, celá z perníku a cukrkandlu.

Jeníček s Mařenkou se nemohli na chaloupku vynadívát. Nic tak krásného a voňavého ještě nikdy neviděli.

„Naloupeme si trochu perníku a pak se zase vydáme na cestu,“ řekla Mařenka. Také Jeníčkovi už kručelo hlady v břiše, a tak rychle vylezl na střechu.

Vydalo nakladatelství AXIOMA Praha
 © AXIOMA Praha • Illustrations © Edita Plicková
 AXIOMA Praha, s. r. o., Martinská 2, 110 00 Praha 1
 axioma@vol.cz • www.axioma.cz
 Vytiskl GRAFOBAL, a. s., Skalica, SR

www.axioma.cz

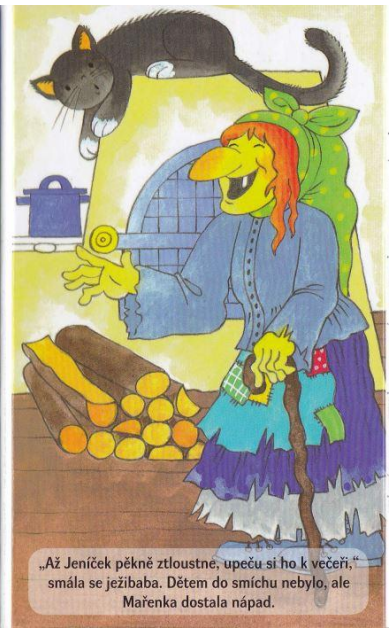
Házel Mařence perníková srdíčka a cukrkandlové holoubky. „Kdo mi tu loupe perníček,“ ozval se znenadání skřehotavý hlas ježibaby.

Když uviděla Jenička s Mařenkou, líbezně se usmála a řekla: „Pojďte dál, dám vám perníčku, kolik budete chtít, přespíte tu a ráno se zase vydáte na cestu.“

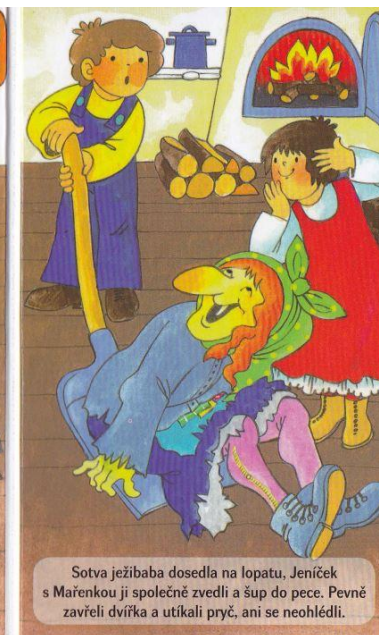
Jenomže ráno bylo všechno jinak. Ježibaba chytila Jeničku, zavřela ho do chlívků a Mařence přikázala nanosít dříví a roztopit pec.

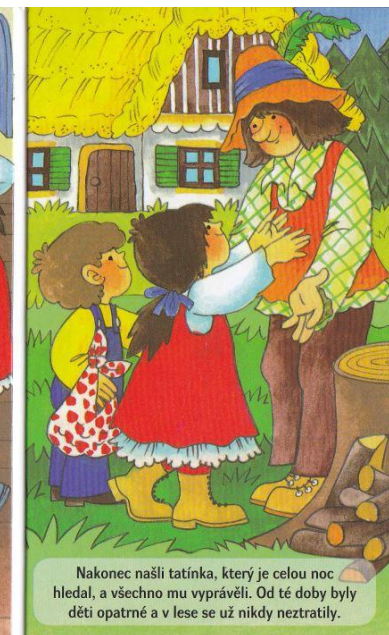
„Až Jeníček pěkně ztloustne, upeču si ho k večeři,“ smála se ježibaba. Dětem do smíchu nebylo, ale Mařenka dostala nápad.

Když ježibaba rozkázala Jeničkovi, aby si sedl na lopatu, a chtěla ho strčit do pece, Jeníček řekl: „Nejdřív mi musíte ukázat, jak se na lopatu sedá.“

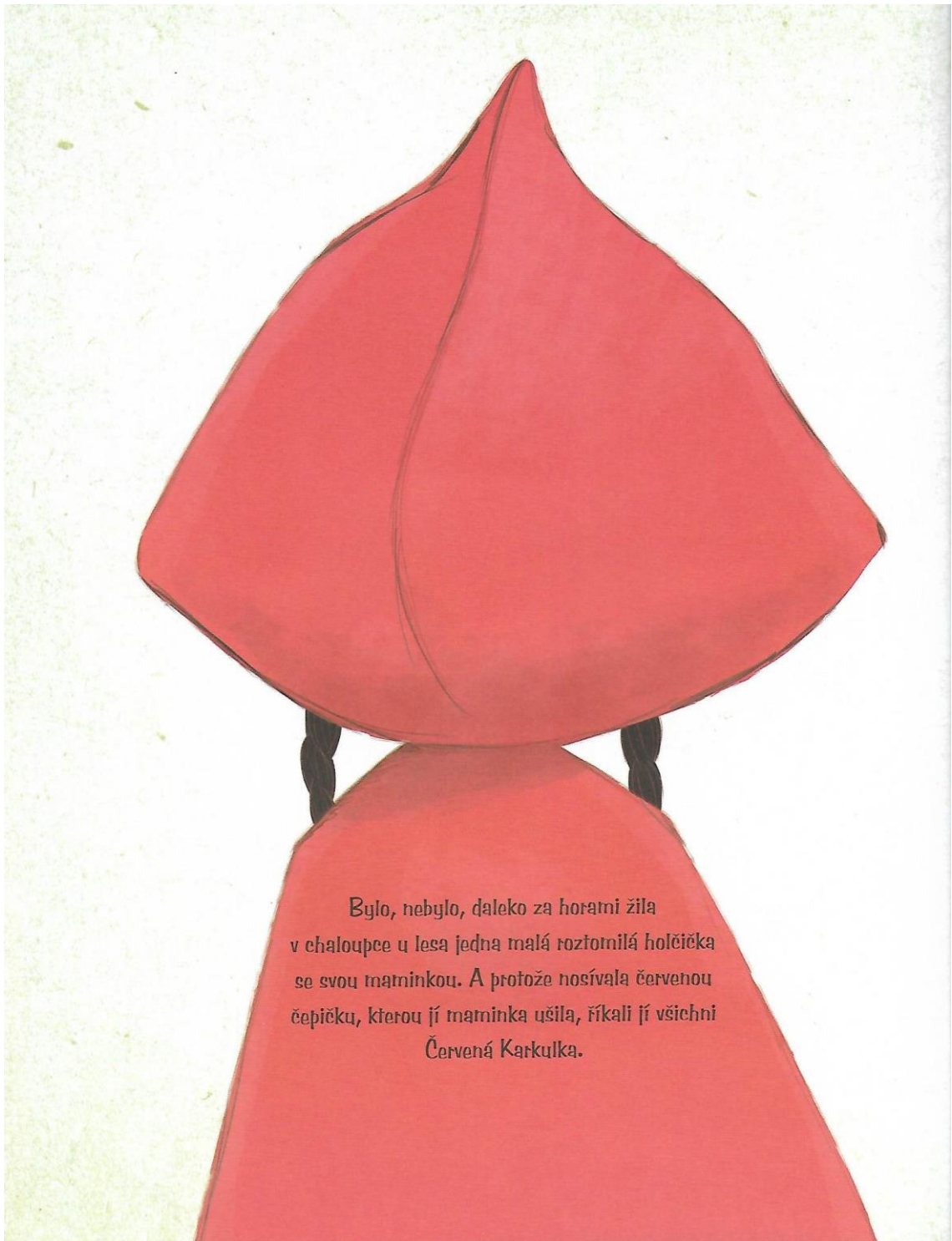
Sotva ježibaba dosedla na lopatu, Jeníček s Mařenkou ji společně zvedli a šup do pece. Pevně zavřeli dvířka a utkali pryč, ani se neohlédli.

Nakonec našli tatínka, který je celou noc hledal, a všechno mu vyprávěli. Od té doby byly děti opatrné a v lese se už nikdy neztratily.

Příloha č. 4 Kniha Červená Karkulka (Nadia Fabrisová, 2018)

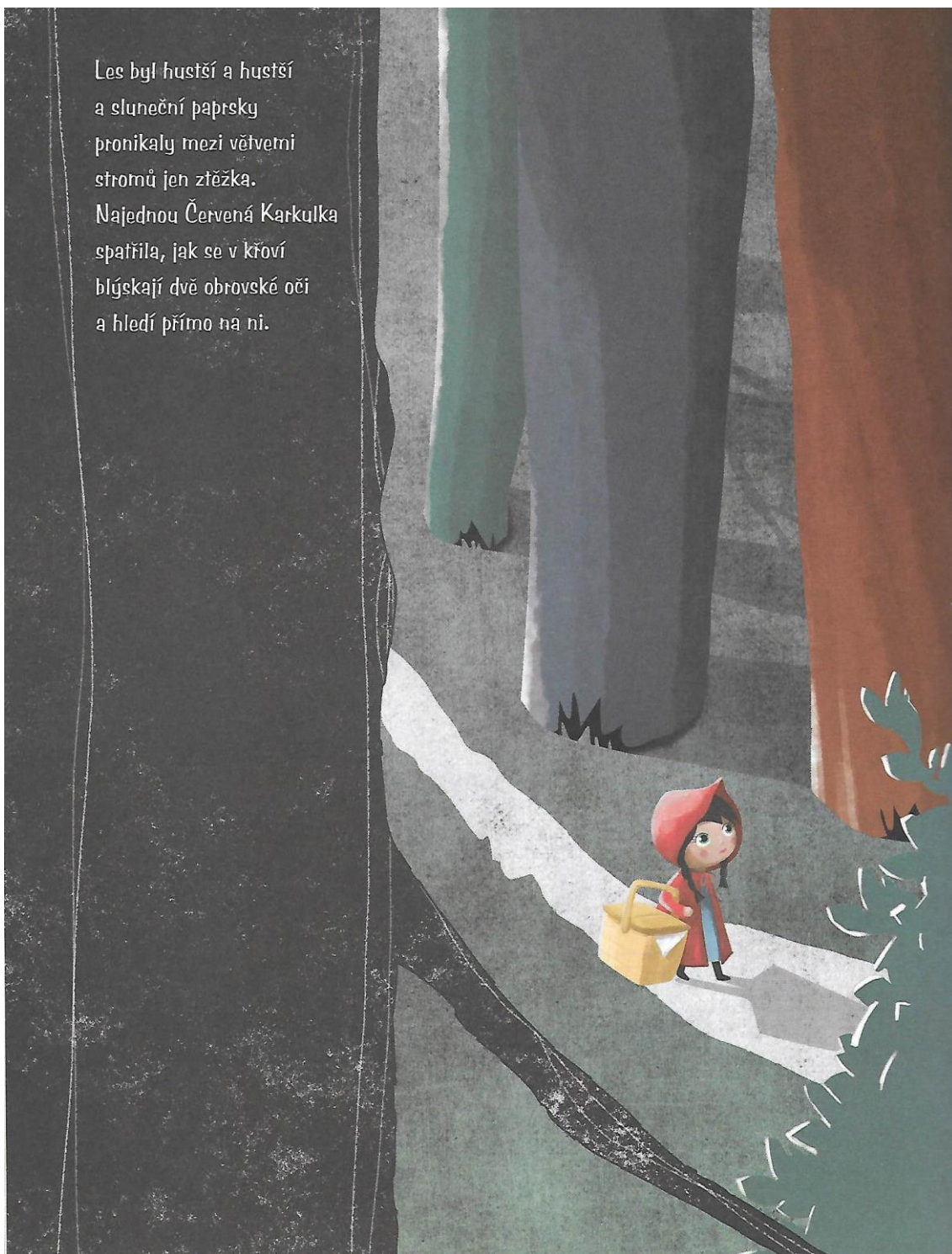
Bylo, nebylo, daleko za horami žila
v chaloupce u lesa jedna malá roztomilá holčička
se svou maminkou. A protože nosívala červenou
čepičku, kterou jí maminka ušila, říkali jí všichni
Červená Karkulka.

Jednoho dne řekla maminka Karkulce, aby navštívila svou nemocnou babičku, která žila sama v chaloupce za lesem. Maminka připravila košík s koláčky a lahví čerstvého mléka a varovala Karkulku, aby se po cestě s nikým nezastavovala.

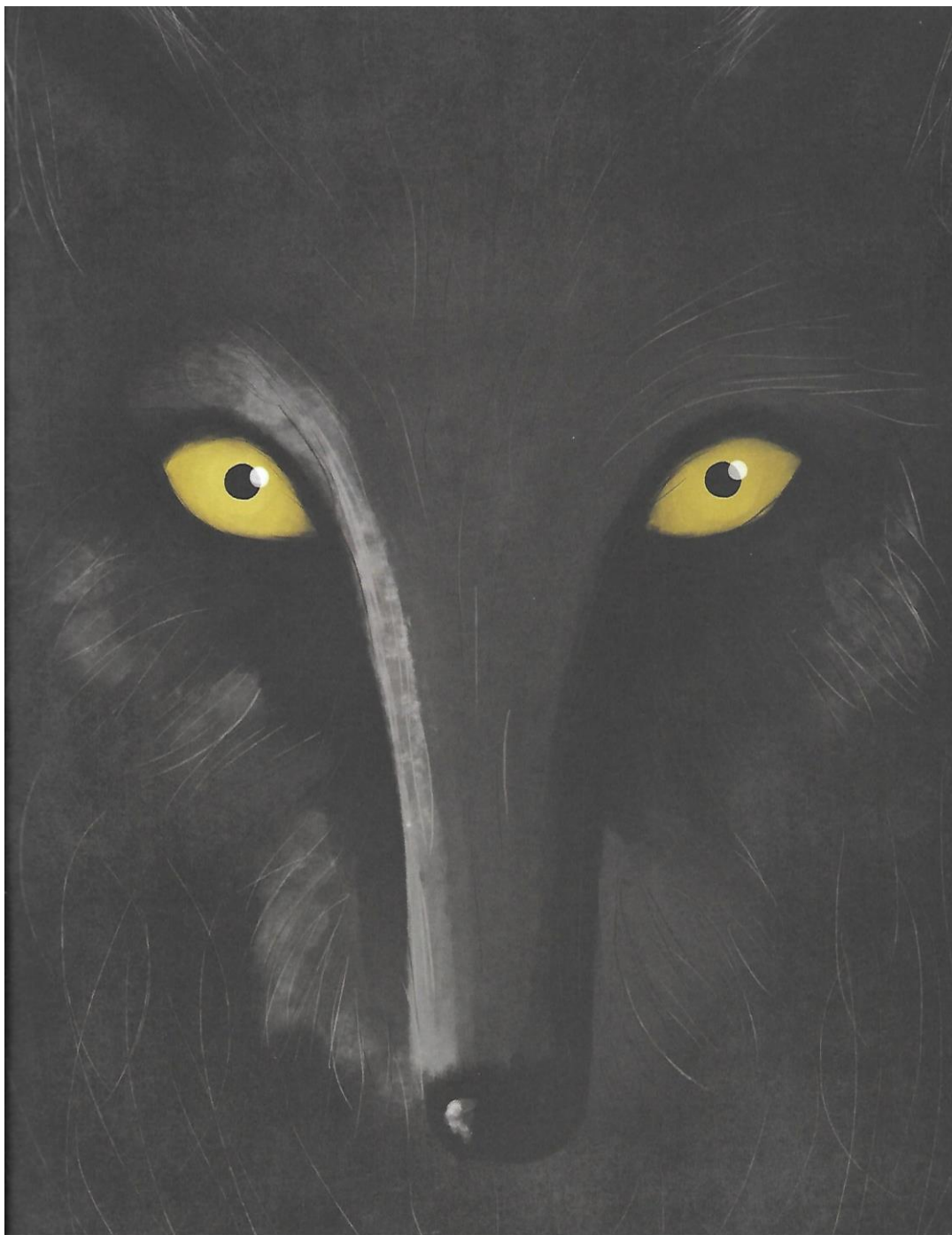
Karkulka měla svou babičku moc ráda a byla šťastná, že ji může navštívit. Popadla košík a vydala se na cestu lesem. Cestou si vesele poskakovala a prozpěvovala.

Les byl hustší a hustší
a sluneční paprsky
pronikaly mezi větvemi
stromů jen ztěžka.
Najednou Červená Karkulka
spatřila, jak se v křoví
blýskají dvě obrovské oči
a hledí přímo na ni.

Ukázka vyřezávané ilustrace připomínající krajku, která částečně zakrývá následující ilustraci.

Ukázka odhalené ilustrace.

Ty oči patřily mazanému vlkovi, který Karkulku už nějakou dobu sledoval. Vlk svým chraplavým hlasem Karkulku pozdravil a zeptal se: „Kampak jdeš, holčičko, takhle sama hlubokým lesem?“ V tu chvíli Karkulka úplně zapomněla na maminičino varování a zdvořile odpověděla: „Jdu navštívit svou babičku. Žije sama v chaloupce za lesem a je nemocná.“ Vlk si pomyslel, že by tu malou holčičku mohl schramstnout, a napadlo ho také, že by mohl rovnou sníst i babičku! Navrhl proto Karkulce, aby spolu po cestě k chaloupce závodili, že jim tak cesta lépe uteče: „Schválně, kdo z nás bude u babičky jako první!“

Vlk, který znal les velmi dobře, utíkal po té nejkratší možné cestě, až se za ním prášilo.
Karkulka si naopak radostně vykračovala po pěšince a cestou sbírala květiny.

Když zly vlk dorazil
k babiččině chaloupce,
zlehka zaklepal na dveře
a napodobil Karkulčin hlas.
Jakmile babička otevřela
dveře, vlk skočil dovnitř
a babičku slupnul jako
malinu. Potom si oblékl
její noční košilku a čepce,
nasadil si brýle, lehl si
s knihou do postele a čekal,
až přijde Červená Karkulka.

Když Karkulka dorazila k chaloupce, podivila se, jak to, že jsou dveře už otevřené. Rozeběhla se obejmout babičku, když najednou vykřikla údivem: „Babičko, proč máš tak velké uši?“ Vlk, převlečený za babičku, odpověděl: „To abych tě lépe slyšela!“ Karkulka přišla blíže a pravila: „A babičko, proč máš tak velké oči?“ „To abych tě lépe viděla!“ odpověděl vlk. Nakonec Karkulka řekla: „Ale babičko, proč máš tak velkou pusou?“ A vlk vykřikl: „Abych tě mohl sežrat!“

Vskočil z postele a ubohou Karkulku spolknul.

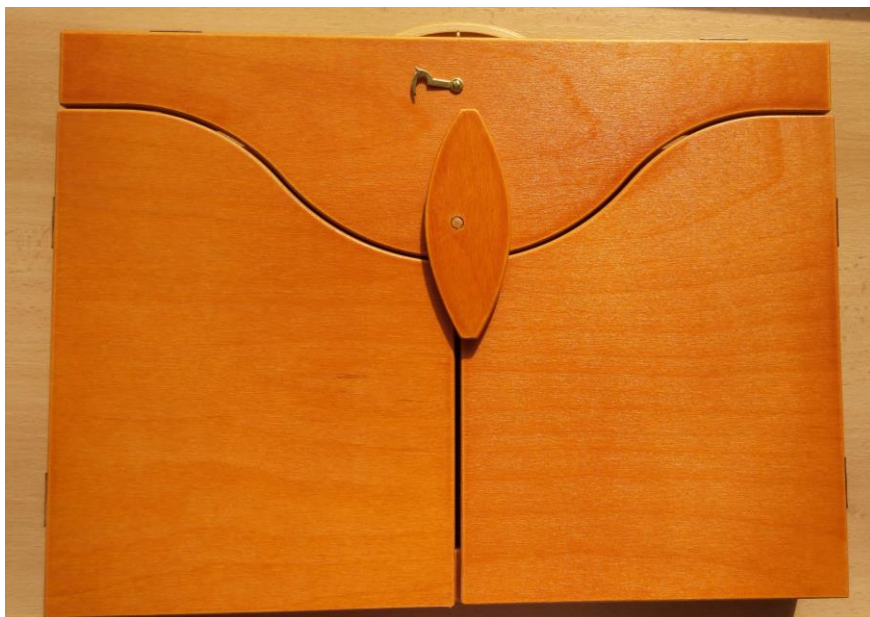

S plným břichem se odvalil zpátky do postele a hlasitě chrápal. Když tu náhodou šel kolem myslivec, babiččin starý známý, a zaslechl podivné zvuky. „Takový rámus! Musím se ujistit, že je s babičkou všechno v pořádku!“ Vešel do světnice a spařil chrápajícího vlka. Zamířil na něho svou puškou, ale bylo mu hned jasné, že jestli to zlé zvíře sežralo babičku, může ji ještě zachránit. Rozpáral vlkovi břicho a velmi se podivil, když z něj vyskočila babička i se svou vnučkou.

Červená Karkulka a babička byly zachráněny. Objaly myslivce a na oslavu společně snědli koláčky a vypili mléko, které Karkulka babičce přinesla. A od té doby Karkulka svou maminku už vždycky poslouchala.

Příloha č. 5 Pohádka z kufříku (Mgr. Eva Svobodová, 2015, 2016)

Pohádkový kufřík

Pohádka z kufříku: O Červené Karkulce. Přední strana, kterou vidí děti.

CZ O Červené Karkulce

1. obrázek

Bylo, nebylo.
Za devatero horami, devatero řekami a před černým lesem plným divoké zvěře stála chaloupka.
V té chaloupce žila malá holčička se svojí maminkou. Ta holčička měla moc ráda svoji babičku...

Dialog s dětmi:
Taky máte, děti, rády svoji babičku? ... Proč ji máte rády?

Ano, pro to všechno ji měla ta holčička ráda a ještě pro jednu věc. Babička jí kdysi ušila krásnou červenou čepičku, karkulku, a tu si ta holčička nade vše zamilovala. Pořád jí nosila na hlavě, a tak jí začali říkat Červená Karkulka.
„Karkulko, babička má dneska svátek, doneseš jí bábovku a víno, prosím?“ požádala jednoho dne Karkulku maminka.
„Ráda, maminko, už se na babičku těším!“ odpověděla Karkulka.

M: „Ale Karkulko, cesta vede lesem, buď na sebe opatrná.“
K: „Neboj se, maminko!“
M: „V lese žije divoká zvěř!“
K: „Já vím, maminko!“
To Karkulka věděla, znala všechna zvířata, co v lese žijí. Strýček myslivec jí o nich vyprávěl a některá jí i ukázal.

Dialog s dětmi:
Co si myslíte, jaká zvířátka Karkulka znala?

M: „Ano, ano, Karkulko, jen nezapomeň, v lese žije také vlk! A to je šelma nenechávat!“
K: „Já vím, maminko!“
M: „Nikde se netoulej a s nikým se nevybavuj, jdi rovnou po cestě k babičce!“
K: „Já vím, maminko!“
Karkulka všechno věděla, ale vlka, toho neznala. Hned se dala na cestu, les byl voňavý a tichý. Kolem cesty rostly kytičky a poletovali motýli.
Odkrytí 2/3 obrázku č. 2.

Dialog s dětmi:
Těž máte, děti, rády svoji babičku? (...) Proč ji máte rády? ...

Ano, pre toto všetko ju malo to dievčatko rado – a ešte pre jednu vec. Babička jej kedysi ušila krásnu červenú čiapku a tu si dievčatko nadovšetko zamilovalo. Stále ju nosilo na hlave a tak mu začali hovoriť Červená čiapka.
„Čiapka, babička má dnes meniny, odneseš jej bábovku a víno, prosím?“ požiadať jedného dňa Čiapku mamička.
„Rada, mamička, už sa na babičku teším!“ odpovedala Čiapka.

M: „Ale, Čiapka, cesta vedie lešom, buď opatrná.“
Č: „Neboj sa, mamička!“
M: „V lese žije divá zvier!“
Č: „Já viem, mamička!“
To Čiapka vedela, poznala všetky zvieratá, ktoré v lese žijú. Strýko poľovník jej o nich rozprával a niektoré jej aj ukázal.

Dialog s dětmi:
Co si myslíte, deti, ktoré zvieratká Čiapka poznala?

M: „Áno, áno, Čiapka, len nezabudni, v lese žije aj vlk! A to je šelma!“
Č: „Já viem, mamička!“
M: „Nikde, sa netulaj a s nikým sa ne bav, choď rovnou po ceste k babičke!“
Č: „Já viem, mamička!“
Čiapka všetko vedela, ale vlka – toho nepoznala. Hneď sa vydala na cestu, les bol voňavý a tichý. Okolo cesty rástli kvietky a poletovali motýle.
Odkrytí 2/3 obrázku č. 2.

SK O Červenej čiapočke

1. obrázok

Bolo, nebolo.
Za deviatimi horami, deviatimi riekami a pred čiernym lešom plným divokej zveri, stála chalúpka.
V tej chalúpke žilo malé dievčatko so svojou mamičkou. To dievčatko malo veľmi rado svoju babičku...

Dialog s dětmi:
Co si myslíte, deti, ktoré zvieratká Čiapka poznala?

M: „Áno, áno, Čiapka, len nezabudni, v lese žije aj vlk! A to je šelma!“
Č: „Já viem, mamička!“
M: „Nikde, sa netulaj a s nikým sa ne bav, choď rovnou po ceste k babičke!“
Č: „Já viem, mamička!“
Čiapka všetko vedela, ale vlka – toho nepoznala. Hneď sa vydala na cestu, les bol voňavý a tichý. Okolo cesty rástli kvietky a poletovali motýle.
Odkrytí 2/3 obrázku č. 2.

Červená Karkulka/O Červenej čiapočke © IBERA s.r.o. 2016. Mgr. Eva Šubová

Pohádka z kuffíku: O Červené Karkulce. Zadní strana, kterou vidí učitelka.

Pohádka z kuffíku: O Červené Karkulce. Přední strana, kterou vidí děti.

CZ 5. obrázek

„Dobry den, babičko, všechno nejlepší k svátku!“ volá Karkulka.
„Ahoj, ahoj, Karkulko! Pojď dál! Neboj se!“ řekl vik chraplavým hlasem.
„Já se nebojím, babičko! Už jsem se na tebe moc těšila! Nesu ti bábovku a víno! A natrhala jsem ti kvídky! Ale babičko, ty divně mluvíš a máš takový velký nos!“ leka se Karkulka.
„Ale to nic, chrapím, chytla jsem rýmu!“ odpovídal vik.
„A babičko, proč máš takové divné velké oči?“ ptá se Karkulka.
„No vždyť ti to říkám, to bude také od té rýmy, špatně vídím. Pojď ke mně blíž!“ odpovídá vik.
„A babičko, proč máš tak obrovské zuby?“ diví se Karkulka.
„Abych tě mohl sežrat!“ zavřel vik, vyskočil z postele a milou Karkulku spolkl. Pak se převall do postele a okamžitě usnul.
Odkryjeme ¼ obrázku č. 6.

Dialog s dětmi:

Tak děti, a teď se nám nabízí spousta otázek k prozkoumání. Ta nejdůležitější je: *Bojíte se? ... Nemusíte se bát, dobře to dopadne! A ještě mám velice zajímavou otázku: Co si myslíte, ako to v tom vlčím bruchu vypadá? Co všechno tam je? ... A do jakého orgánu se dostaly babička a Karkulka? ...* Atd.

Chrrr, chrrrr. Vik leží v posteli a chrápe. Chrrrr, chrrrr, chrrrr. Chrápe tak moc, že se chaloupka třese. Chrrr, chrrrrrrrrrrrrrr.
Myslivce jde lesem a slyší to strašné chrápání. „Zdá se mi, že se to ozývá z babičiny chaloupky,“ pomyslel si myslivce a vydal se za tím strašným zvukem.
Odkryjeme poslední třetinu obrázku.

SK 5. obrázok

„Dobry den, babička, všetko najlepšie k sviatku!“ volá Čiapočka.
„Ahoj, ahoj, Čiapočka! Poď ďalej! Neboj sa!“ povedal vik chraplavým hlasom.
„Ja sa nebojím, babička! Už som sa na teba veľmi tešila! Nesiem ti bábovku a víno! A natrhala som ti kvietinky! Ale, babička, ty akosi zvláštne hovoríš a máš taký veľký nos!“ zľakla sa Čiapočka.
„Ale to nič, trochu som zachrípnutá, mám nádchu!“ odpovedal vik.
„A, babička, prečo máš také žudné veľké oči?“
„No veď ti to hovorím, to bude tiež z tej nádchy, zle vidím. Poď ku mne bližšie!“
„A, babička, prečo máš také obrovské zuby?“
„Aby som ňa mohol zožrať!“ zavrel vik, vyskočil z postele a milú Čiapočku prehltil. Potom sa prevall do postele a okamžite zaspal.
Odkryjeme ¼ obrázku č. 6.

Dialog s dětmi:

Tak, děti, a teď sa nám ponúka veľa otázok na preskúmanie. Tá najdôležitejšia je: *Bojíte sa? (...) Nemusíte sa báť, dobre to dopadne! A ešte mám veľmi zaujímavú otázku: Co si myslíte, ako to v tom vlčom bruchu vyzerá? Co všetko tam je? (...) A do akého orgánu sa dostali babička a Čiapočka? (...) Atd.*

Chrrr, chrrrr. Vik leží v posteli a chrápe. Chrrrr, chrrrr, chrrrr. Chrápe tak veľmi, že sa chalúпка trase. Chrrr, chrrrrrrrrrrrrrr.
Poľovník ide lešom a počuje to strašné chrápání. „Zdá sa mi, že sa to ozýva z babičkej chalúčky,“ pomyslel si poľovník a vydal sa za tým strašným zvukom.
Odkryjeme poslednú tretinu obrázku.

© Červené Karkulce/O Červenej Čiapočke © INFRA, s.r.o. 2016, Mgr. Eva Svobodová

Pohádka z kufříku: O Červené Karkulce. Přední strana, kterou vidí děti.

Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka. Přední strana, kterou vidí děti.

CZ 6. obrázek

„Mařenko, já mám hlad. Uloupnu nám kousek perníčku.“ A dříve, než Mařenka stačila něco říct, byl Jeníček na střeše. Jen uloupí první perníček, vrzly dveře a vystrčila hlavu ježibaba.
„Kdo mi to loupe perníček?“
Děti se lekly, ta pani vypadala velmi rozložbená.
„To je jenom věříček!“ napadlo Mařenku, že by mohla trochu zalhat, i když to normálně nedělá.

Dialog s dětmi:

A teď mě zase bude zajímat váš názor, děti. Co myslíte, je správně lhát? ... Určitě není, máte pravdu.

A co Mařenka, proč ježibaba zalhala? Ano, Mařenka totiž zjistila, že Jeníčkovi hrozí nebezpečí.
A když člověku hrozí nebezpečí, tak udělá věci, které obvykle nedělá.

Ježibaba Mařence uvěřila a zmizela.

„Jeníčku, pojd dolů,“ prosila Mařenka. Ale Jeníček loupal perníček dál. Znovu vrzly dveře a vystrčila hlavu ježibaba.

„Kdo mi tu loupe perníček,“ zaskříkotala hrozným hlasem.

„To je jenom věříček,“ zkusila znova svou taktiku Mařenka a ježibaba ji opět uvěřila.

„Jeníčku, prosím tě, pojd dolů, musíme utéct. Ta pani se zlobí!“

Dialog s dětmi:

Co myslíte děti, proč se ta pani zlobí? Aha, tak děti si braly něco, co jim nepatří. A ještě udělaly díru do střechy a teď může do chaloupky pršet. Jenže vyprávějte to Jeníčkovi. Něco tak dobrého ještě nikdy neochutnal!

„Mařenko, ještě kouseček na cestu, mám hrozný hlad.“

Jeníček utrhá ze střechy perníkovou tašku.

Najednou se rozrazily dveře a ježibaba vyběhla před chaloupku.

„Já vám dám věříček!“

Tak tohle ne! Hybaj do chaloupky a honem!”

SK 6. obrázok

„Marienka, som hladný. Odlúpneš nám zopár medovníčkov.“ A skôr než Marienka stihla niečo povedať, bol Janko na streche. Len čo prvý medovníček odlúpil, vrzli dvere a vystrčila hlavu ježibaba.

„Kto mi tu lúpe medovníčky?“

Deti sa zľakli, tá pani vyzerala veľmi nahnevane.

„To je len vetrik!“ napadlo Marienke, že by mohla trochu zaklamat, aj keď to normálne nerobí.

Dialog s deťmi:

A teraz ma zase bude zaujímať váš názor, deti. Čo si myslíte, je správne klamať? ... Určite nie je, máte pravdu.

A čo Marienka, prečo ježibaba klamala? Ano, Marienka totiž zistila, že Jankovi hrozí nebezpečenstvo. A keď človeku hrozí nebezpečenstvo, tak urobí i veci, ktoré obvykle nerobí.

Ježibaba Marienke uvěřila a zmizla.

„Janko, pod dole,“ prosila Marienka. Ale Janičko bral medovníček ďalší a ďalší... Znovu vrzli dvere a vystrčila hlavu ježibaba.

„Kto mi tu lúpe medovníček,“ zaskríkala hrozným hlasom.

„To je len vetrik,“ skúsila znova svoju taktiku Marienka a ježibaba jej opäť uvěřila.

„Janko, prosím ťa, pod dole, musíme utiecť. Tá pani sa hnevá!“

Dialog s deťmi:

Čo si myslíte, prečo sa tá pani hnevá? Aha, tak deti si brali niečo, čo im nepatrí. A ešte urobili díru do střechy a teraz môže do chalúčky pršať. Janičko však na to vôbec nepomyslí. Niečo také dobré ešte nikdy neochutnal!

„Marienka, ešte kúsok na cestu, mám obrovský hlad.“

Janičko odtrhol zo střechy medovníkovú tašku. Zrazu sa rozvorili dvere a ježibaba vybehla pred chalúčku.

„Ja vám dám vetrik! Tak toto nie! Hybaj do chalúčky a rýchlo!“

intra

Perníková chaloupka/Medovníková chalúpka © INFRA, s.r.o. 2015, Mgr. Eva Svobodová

Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka. Zadní strana, kterou vidí učitelka.

Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka. Přední strana, kterou vidí děti.

CZ Perníková chaloupka

1. obrázek

Na kraji lesa stála chaloupka a v ní bydleli tatínek, maminka a jejich dvě děti. Kluk a holčička.

Dialog s dětmi:

Jestližpak, děti, víte, jak se ty děti jmenovaly?...

No jasně. Jeníček a Mařenka. Jeníček byl trochu neposlušný. Pořád někde poskakoval, pobíhal, jako by s ním čerti šli. A Mařenka? Ta s ním měla samé trápení, protože neustále slyšela:

„Mařenko, ohlídej Jeníčka, ať se nám někde neztratí.“

„A Mařenko, daj pozor, ať moc neběhá, aby se neuhřál!“

„Děti, chcete jít se mnou do lesa na dříví?“

„Hurá, tatínku!“ zakřičel Jeníček, ale Mařenka věděla své. Zase bude muset toho neposedu hlídat.

„Vezměte si hrncečky a můžete natřít jahody, upeču vám z nich koláč. A Mařenko, ohlídej Jeníčka, ať se vám v lese neztratí!“

„Ano, maminko a dám na něj pozor, aby moc neběhal a neuhřál se!“

„To jsi hodná, Mařenko.“

SK Medovníková chalúpka

1. obrázok

Na kraji lesa stála chalúpka a v nej bývali otecko, mamička a ich dve deti. Chlapec a dievčatko.

Dialog s detmi:

Deti, viete, ako sa tie deti volali? ...

No jasně. Janko a Marienka. Janko bol trochu neposlušný. Stále niekde poskakoval, pobehoval, akoby ním čerti šli. A Marienka? Tá s ním mala trápenia, pretože stále počúvala:

„Marienka, daj pozor na Janička, nech sa nám niekde neztratí.“

„A Marienka, daj pozor, nech príliš neběhá, aby sa neprehriat!“

„Deti, chcete ísť so mnou do lesa na drevo?“

„Hurá, otecko!“ zakřičal Janičko, ale Marienka vedela svoje. Zase bude musieť toho nazbedníka strážiť.

„Vezmite si hrncečky a môžete natřít jahody, upečiem vám z nich koláč. A Marienka, daj pozor na Janička, nech sa vám niekde neztratí!“

„Áno, mamička, a dám pozor aj na to, aby veľa neběhal a neprehriat sa!“

„Ty si ale dobrá, Marienka.“

intra

Perníková chaloupka/Medovníková chalúpka © INFRA, s.r.o. 2015, Mgr. Eva Svobodová

Pohádka z kufříku: Perníková chaloupka. Zadní strana, kterou vidí učitelka.